

تاریخ آزمون

جمعه ۱۷/۰۱/۱۴۰۳

سوالات آزمون دفترچه شماره (۱) دوره دوم متوسطه پایه دوازدهم انسانی

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سوال: ۶۰	مدت پاسخگویی: ۷۰ دقیقه

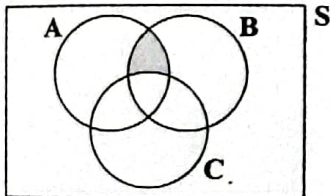
عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سوال	شماره سوال		مدت پاسخگویی
			از	تا	
۱	ریاضی و آمار ۳	۲۰	۱	۲۰	۳۰ دقیقه
۲	علوم و فنون ادبی ۳	۲۰	۲۱	۴۰	۲۰ دقیقه
۳	جامعه‌شناسی ۳	۲۰	۴۱	۶۰	۲۰ دقیقه

ریاضیات

- ۱- با حروف کلمه "DARVISH" چند رمز عبور چهار حرفی می توان نوشت به طوری که حرف "R" در هر رمز باشد؟
 (۱) ۱۲۰ (۲) ۲۴۰ (۳) ۳۶۰ (۴) ۴۸۰
- ۲- تعداد زیرمجموعه های ۳ عضوی یک مجموعه II عضوی برابر ۵۶ است. این مجموعه، چند زیرمجموعه چهار عضوی دارد؟
 (۱) ۳۵ (۲) ۷۰ (۳) ۱۲۶ (۴) ۲۱۰
- ۳- چند عدد سه رقمی وجود دارد به طوری که صدگان < دهگان < یکان باشد؟
 (۱) ۸۴ (۲) ۱۲۰ (۳) ۱۶۸ (۴) ۲۱۰
- ۴- به چند طریق می توان هشت نفر را به دو گروه سه و پنج نفره تقسیم کرد؟
 (۱) ۵۶ (۲) ۸۴ (۳) ۱۱۲ (۴) ۱۶۸
- ۵- اگر $50 = P(n, 2) - P(2n, 2)$ باشد، $C(9, n)$ کدام است؟
 (۱) ۳۶ (۲) ۵۲ (۳) ۸۴ (۴) ۱۲۶
- ۶- با حروف واژه Mohandes چند جایگشت می توان ساخت به طوری که عبارت "des" باشد؟
 (۱) ۷۲۰ (۲) ۴۸۰ (۳) ۳۶۰ (۴) ۲۴۰
- ۷- A و B دو پیشامد ناسازگار در یک فضای نمونه ای هستند. اگر $P(A') = 0/۶۵$ و $P(A \cup B)' = 0/۳۵$ باشد، $P(B)$ کدام است؟
 (۱) 0/۳ (۲) 0/۴ (۳) 0/۴۵ (۴) 0/۵۵
- ۸- با ارقام ۹، ۷، ۶، ۵، ۳ و ۲ یک عدد سه رقمی می نویسیم. با کدام احتمال این عدد کوچک تر از ۴۰۰ است؟
 (۱) $\frac{1}{4}$ (۲) $\frac{1}{3}$ (۳) $\frac{1}{2}$ (۴) $\frac{1}{6}$
- ۹- ۸ نفر که بین آن ها دو برادر قرار دارند، به تصادف در یک ردیف می ایستند، با کدام احتمال این دو برادر کنار هم نیستند؟
 (۱) $\frac{1}{3}$ (۲) $\frac{3}{4}$ (۳) $\frac{2}{3}$ (۴) $\frac{1}{4}$
- ۱۰- در آزمایش پرتاب دو تاس با کدام احتمال حداقل یک عدد مضرب ۳ و مجموع دو عدد روبرو برابر ۷ می باشد؟
 (۱) $\frac{1}{18}$ (۲) $\frac{1}{12}$ (۳) $\frac{1}{9}$ (۴) $\frac{1}{6}$
- ۱۱- ناحیه رنگی در نمودار مقابل کدام پیشامد را مشخص می کند؟
 (۱) $A \cup (B \cap C)'$
 (۲) $(A \cup B) \cap C'$
 (۳) $(A \cap B) \cap C'$
 (۴) $A \cap (B - C)'$

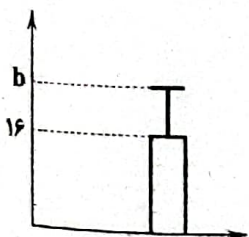
- ۱۲- در کیسه ای ۵ مهره سبز، ۲ مهره قرمز و ۳ مهره آبی وجود دارد. سه مهره به تصادف خارج می کنیم، با کدام احتمال هیچ دو تایی از آن ها هم رنگ نیستند؟

(۱) $\frac{1}{6}$ (۲) $\frac{1}{3}$ (۳) $\frac{1}{4}$ (۴) $\frac{1}{4}$

- ۱۳- تاسی را پرتاب می کنیم، اگر عدد بزرگ تر از ۳ ظاهر شود، دو سکه و اگر عدد کوچک تر از ۳ ظاهر شود، یک سکه و یک تاس پرتاب می کنیم، فضای نمونه ای این آزمایش تصادفی چند عضو دارد؟

(۱) ۳۲ (۲) ۳۳ (۳) ۳۶ (۴) ۳۷

- ۱۴- نمودار مقابل برای داده های a، ۱۹، ۱۵، ۱۳ و ۱۶ رسم شده است. مقدار $a - b$ کدام است؟

(۱) ۱

(۲) -۱

(۳) ۲

(۴) -۲

- ۱۵- در یک کلاس درس برای توصیف کدام ویژگی دانش آموزان، گزارش درصد باید همراه با گزارش تعداد باشد؟

(۱) قد (۲) وزن (۳) گروه خونی (۴) معدل

- ۱۶- در یک بررسی آماری اندازه‌گیری دمای اجسام با دو واحد متفاوت سانتی‌گراد و فارنهایت انجام شده است. این مشکل مربوط به اجرای نادرست کدام گام از گام‌های چرخه آمار است؟
- (۱) پنجم (۲) چهارم (۳) سوم (۴) دوم
- ۱۷- «حذف داده دور افتاده» در کدام گام از گام‌های چرخه آمار ممکن است انجام شود؟
- (۱) دوم (۲) سوم (۳) چهارم (۴) پنجم
- ۱۸- «هوش افراذه» چه نوع متغیری و با کدام مقیاس است؟
- (۱) کیفی - اسمی (۲) کیفی - ترتیبی (۳) کمی - فاصله‌ای (۴) کمی - نسبی
- ۱۹- در داده‌های مرتب شده زیر، اگر دامنه تغییرات کل $2/5$ برابر دامنه میان چارکی باشد، ۷۵ درصد داده‌ها کم‌تر از کدام عدد زیر هستند؟
- ۶, ۹, ۹, ۱۱, ۱۳, ۱۵, ۱۷, ۱۸, ۲۰, ۲۱, ۲۲, $a+۴$, ۲۰ , ۲۲, $a+۱۷$
- (۱) ۲۲ (۲) ۲۴ (۳) ۲۵ (۴) ۲۶
- ۲۰- در دنباله‌ای با جمله عمومی $a_n = ۴n^2 + ۳n$ ، مقدار جمله پنجم برابر با جمله چندم دنباله‌ای با ضابطه $b_n = n^2 - ۴n + ۱۰۳$ است؟
- (۱) ششم (۲) هفتم (۳) هشتم (۴) نهم

علوم و فنون ادبی

۲۱- کدام گزینه درباره شعر «دوره بیداری» نادرست است؟

- (۱) شعر در این دوره، عمومیت یافت و به عنوان زبان برنده نهضت در اختیار روزنامه‌ها قرار گرفت.
- (۲) ادیب‌الممالک به زبان ساده و صمیمی کوجه و بلژار روی آورد و از واژه‌ها و اصطلاحات موسیقی عامیانه و حتی واژه‌های فرنگی بهره برد.
- (۳) در شعر برخی از شاعران این دوره توجه به واژگان کهنی چون بانقوه، خلیدن و گنخن مشاهده می‌شود.
- (۴) شعر این دوره به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی، برای علقه مردم قلیل فهم است.
- ۲۲- همه گزینه‌ها درباره سبک‌شناسی قرن‌های دوازدهم و سیزدهم صحیح‌اند به جز _____.
- (۱) برخلاف نثر دوره‌های پیش، عبارتهای وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کالشی آشکار می‌یابند (ویژگی زبانی نثر)
- (۲) یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با خواننده است که امروزه کاربردی ندارد (ویژگی ادبی نثر)
- (۳) از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز است طنز سیاسی - اجتماعی است. دشمنی با استعمار و استبداد نیز یکی از موضوعاتی بود که در نثر روزنامه‌های بسیار مورد توجه قرار گرفت (ویژگی ادبی نثر)
- (۴) نثر فارسی حتی پیشتر از شعر فارسی در دوره بیداری قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود (ویژگی ادبی نثر)
- ۲۳- عبارتهای درج‌شده در برابر کدام شخصیت ادبی نادرست است؟
- (۱) عارف قزوینی: شعر وی ساده و دور از پیچیدگی بود وی مضامین وطن‌دوستی و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند.
- (۲) ایرج میرزا: جایگاه خاندانگی و تفکرات شخصی او، مانع از آن می‌شود که وی در ردیف شاعران آزادی‌خواه مشروطه قرار گیرد.
- (۳) سید اشرف‌الدین غیلانی: شعرهای طنزآمیز او در راه وطن و مبارزه با استبداد در روزنامه «نسیم شمال» در بیداری مردم مؤثر بود.
- (۴) ادیب‌الممالک قزاقی: از جانب ناصرالدین شاه به ادیب‌الممالک منتخب شده فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود. وی سردبیری روزنامه «مجلس» را بر عهده داشت.
- ۲۴- کدام عبارت نادرست است؟
- (۱) با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در اندیشه‌ها بر رویق‌تر از گذشته بود.
- (۲) در زمان ناصر شاه و کریم‌خان زند فتحعلی‌خان صبا با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.
- (۳) در دوران حکومت‌های اقلاریه، زندیه و لبتای دوره قاجار، رشد و شکوفایی قلیل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده نمی‌شود.
- (۴) در زمان قاجار «عبدالوهاب نشاط» انجمن ادبی نشاط را تأسیس کرده پس از آن، انجمن ادبی خاقان به ریاست «فتحعلی‌شاه» در تهران تشکیل شد.
- ۲۵- کدام اثر متعلق به سراینده بیت «گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم / خاک وطن چو رفته چه خاکی به سر کنم؟» است؟
- (۱) قطعه «قلب مادر» (۲) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران (۳) داستان داستان (۴) ایده‌آل
- ۲۶- کدام شخصیت ادبی در دوره بازگشت به قصیده‌سرایی به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداخت؟
- (۱) مجمر اصفهانی (۲) نشاط اصفهانی (۳) سروش اصفهانی (۴) فروغی بسطامی

- ۳۵- شاعر در ابیات زیر چند بار از «اختیارات زبانی» استفاده کرده است؟
 «گهر غبار یتیمی فشانندی از دامن
 اگر به چشم تر ما ملایمت کردی
 (۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش
- ۳۶- وزن کدام گزینه متفاوت است؟
 (۱) به دیگری دهم این دل که خوار کرده توست
 (۲) من آن گدای حریصم که صبح نیست هنوز
 (۳) تو خوش نشسته به تمکین و حسن از تو نهفته
 (۴) اگر مساعدت بخت نبود و اقبال
- ۳۷- وزن کدام گزینه با بیت «به هر گجا که رسیدم ز خوبی تو شنیدم / چو روی خوب تو دیدم هنوز بهتر از آنی» یکسان است؟
 (۱) چنان بزی که اگر خاک ره شوی کس را
 (۲) من رمیده دل آن به که در سماع نیایم
 (۳) نه من خام طمع، عشق تو می‌ورزم و بس
 (۴) دگر آفتاب رویت منم‌ای آسمان را
- ۳۸- کدام گزینه در «وزن و مفهوم» با بیت زیر یکسان است؟
 «شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل
 (۱) غم دل با تو نگویم که تو در راحت نفس
 (۲) ز من میرس که خواجه چگونه صید فتادی
 (۳) هر آن کاو خاطر مجموع و یار نازنین دارد
 (۴) کسی حال شبم داند که چون من روز گرداند
- ۳۹- کدام گزینه مضمون متفاوتی دارد؟
 (۱) می‌کند از مهر خاموشی تراوش راز عشق
 (۲) لب از اظهار راز عشق بستم، گرچه می‌دانم
 (۳) دو چشم او به زبانی که عشق داند و بس
 (۴) می‌کنم هر چند پنهان می‌شود این راز فاش
- ۴۰- کدام گزینه از نظر فکری با گزینه‌های دیگر ارتباط معنایی ندارد؟
 (۱) او جان عالم است و همه عالمش بدن
 (۲) نقش کثرت چو بشتند ز لوح دل خود
 (۳) گر عارف حق بینی چشم از همه بر هم زن
 (۴) حقیقت در دو عالم جز یکی نیست
- ز خاک مال حوادث اگر امان بودی
 طراوت گل روی تو جاودان بودی»
 چرا که عاشق تو دارد اعتبار دگر
 که ایستاده به دریوزه نگاه توام
 به جلوه بهر فریبم به جلوه‌گاه نهانی
 کجا هلال و رسیدن به مستقر کمال؟
- کجا دانند حال ما سبک‌باران ساحل‌ها؟
 شناسی که جگر سوختگان در آلم‌اند
 تو حال قید چه دانی که بی‌خبر ز کمندی؟
 سعادت، همدم او گشت و دولت، هم‌نشین دارد
 تو خفته مست با شاهد چه دانی حال بیداران؟
- مشک را در نافه ممکن نیست پنهان ساختن
 ز شوخی در دل سنگ این شرر پنهان نمی‌ماند
 سرود با دل من رازهای پنهان را
 عشق را نتوان نهفتن هست بی‌جا این تلاش
- پیداست این تن وی و جانش پدید نیست
 رقم وحدت حق در همه جا یافته‌اند
 چون دل به یکی دادی، آتش به دو عالم زن
 یکی هست و در آن ما را شکی نیست

جامعه‌شناسی

- ۴۱- هر یک از عبارات‌ها و گزاره‌های زیر، به ترتیب با کدام گزینه ارتباط دارند؟
 - رسیدن به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی
 - با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی انسان شکل می‌گیرد.
 - باز ماندن دانش علمی از رشد و رونق
 - باید دغدغه علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) باشد.
 (۱) مجهز شدن به دانش علمی - هویت فرهنگی - تعارضات در ذخیره دانشی - دغدغه خلق و بازسازی واقعیت
 (۲) با مقایسه دانش علمی و دانش عمومی - هویت فرهنگی - فقدان قدرت دفاع از حقایق موجود - دغدغه خلق و بازسازی واقعیت
 (۳) مجهز شدن به دانش علمی - دانش علمی - تعارضات در ذخیره دانشی - دغدغه کشف واقعیت
 (۴) با مقایسه دانش علمی و دانش عمومی - دانش علمی - فقدان قدرت دفاع از حقایق موجود - دغدغه کشف واقعیت
- ۴۲- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارات‌های زیر را به درستی نشان می‌دهد؟
 الف) جهان اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.
 ب) تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.
 ج) در اوایل قرن بیستم میلادی، عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «روش» بر «موضوع» علوم تأکید کردند.
 د) دانش علمی، گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید.
 (۱) ص - ص - ص - ص (۲) غ - ص - ص - ص (۳) ص - ص - غ - ص (۴) ص - ص - غ - غ

۴۲- در ارتباط با «تعارضاتی که در ذخیره دانشی و میان دانش عمومی و علمی» پدید می‌آید، کدام عبارت زیر درست نیست؟

- (۱) اعضای جهان اجتماعی، گاهی با طرح ایده‌های جدید، تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی را حل می‌کنند.
- (۲) در آن صورت، جهان متجدد براساس هویت دنیوی خود، علاوه بر علوم عقلانی، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند و علوم وحیانی و غیرتجربی را علم محسوب نمی‌کند.
- (۳) حل تعارض‌ها گاهی با رها کردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر توسط اعضای آن انجام می‌شود.
- (۴) در چنین شرایطی، ارتباط دوسویه دانش علمی و عمومی قطع می‌شود و دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند و باعث می‌شود دانش علمی از رونق لازم بازماند.

۴۴- با توجه به نمودار زیر که به رابطه «دانش عمومی و دانش علمی» می‌پردازد، کدام عبارت زیر درست می‌باشد؟

- (۱) دانش علمی، ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد. از این رو، هر دانش علمی، با هر دانش عمومی سازگار نیست.
- (۲) دانش علمی، تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری به دست می‌آید.
- (۳) دانش‌ها، کشف و بازخوانی واقعیت نیستند بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود، تولید می‌کنند.
- (۴) این ادعا را که دانش علمی، راه کشف واقعیت است، انکار می‌کند و معتقد است که دانش علمی برای حفظ هویت خود، باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۴۵- به ترتیب کدام عبارت در رابطه با «جامعه‌شناسی کلان» نادرست و لی در رابطه با «علوم طبیعی» درست می‌باشد؟

- (۱) بررسی مسئله آلودگی، ترافیک شهری و مهاجرت از وظایف جامعه‌شناسی کلان می‌باشد - ظرفیت بهره‌مندی انسان از طبیعت و هم‌چنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند.
- (۲) کنش اجتماعی و پیامدهای ناشی از آن را بررسی و مطالعه می‌کند - با شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی را می‌دهد
- (۳) جامعه‌شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یکدیگرند - با شناخت طبیعت، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند.
- (۴) ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی مربوط به آن را بررسی و مطالعه می‌کند - ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن و قدرت رهاسازی انسان را دارد.

۴۶- به ترتیب هر یک از گزاره‌های زیر، پیامد کدام گزینه می‌باشند؟

- شکل‌گیری رویکردهای مختلف در جامعه‌شناسی
- فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورد.
- شکل‌گیری شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوت
- بهره‌مندی انسان از طبیعت و غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی
- (۱) دوری و نزدیکی به علوم انسانی - داوری و انتقاد درباره پدیده‌های اجتماعی و انسانی - فراهم بودن فرصت موضع‌گیری مناسب برای دانشمندان - نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی
- (۲) دوری و نزدیکی به علوم طبیعی - داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن - بررسی و مطالعه ابعاد مختلف زندگی انسان - به کارگیری علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها
- (۳) دوری و نزدیکی به علوم اجتماعی - رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعت - فراهم بودن فرصت موضع‌گیری مناسب و صحیح برای دانشمندان - نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی
- (۴) دوری و نزدیکی به علوم طبیعی - داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها - بررسی و مطالعه ابعاد مختلف زندگی انسان - به کارگیری علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها

۴۷- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارتهای زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

- الف) شناخت معانی کنش‌های آدمیان، نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش‌های ابزاری، از وظایف علوم طبیعی است.
 - ب) علوم اجتماعی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن، یعنی پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کند.
 - ج) علوم طبیعی، قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی را دارد، از این رو نسبت به علوم اجتماعی، از اهمیت بیشتری برخوردار است.
 - د) علوم اجتماعی، به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آن‌ها بر کنش‌های ما را به شیوه علمی مطالعه می‌کند.
- (۱) ص - غ - غ - ص (۲) غ - ص - غ - ص (۳) ص - غ - ص - غ (۴) غ - ص - ص - غ

۴۸- به ترتیب هر یک از عبارتهای زیر، با کدام موضوع ارتباط دارند؟

- خود، دانشی مستقل است.
- کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی مرتبط با آن را مطالعه و بررسی می‌کند.
- عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است.
- ابزار تسلط انسان بر طبیعت و ابزار رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی است.

- (۱) فلسفه - جامعه‌شناسی خرد - موضوع علوم انسانی - علوم ابزاری
- (۲) علوم انسانی - جامعه‌شناسی کلان - علوم ابزاری - علوم انسانی و اجتماعی
- (۳) متافیزیک - جامعه‌شناسی کلان - موضوع علوم طبیعی - علوم طبیعی
- (۴) علوم اجتماعی - جامعه‌شناسی خرد - علوم انتقادی - علوم انسانی و طبیعی

۴۹- کدام گزینه، عبارت‌های زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟ (به ترتیب)

- منظور از این است که بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌گیرند.
- ساختار اجتماعی را در گروه‌های مانند بهتر می‌توان دید.
- منظور از بیان چرایی یک پدیده یا نشان دادن علت ایجاد یا زوال آن است.
- ما نمی‌توانیم را مشاهده کنیم به دلیل این‌که به نظم عادت کرده‌ایم.

- (۱) هم‌تغییری پدیده اجتماعی - رسمی - خانواده‌ها - تبیین - بی‌نظمی
(۲) پویا بودن نظام اجتماعی - غیررسمی - خانواده‌ها - تفسیر - نظم
(۳) هم‌تغییری پدیده اجتماعی - غیررسمی - سازمان‌ها - تفسیر - بی‌نظمی
(۴) پویا بودن نظام اجتماعی - رسمی - سازمان‌ها - تبیین - نظم

۵۰- جامعه‌شناسی تبیینی، چه هدفی را دنبال می‌کند و پیامد یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه چیست؟ (به ترتیب)

- (۱) پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی - این یکسان دانستن، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.
(۲) نقد وضع موجود جهان اجتماعی و تجویز راه رسیدن به وضع مطلوب - جامعه محصول و مخلوق کنش انسان‌ها است.
(۳) تجویز وضع مطلوب و راه رسیدن به آن - انسان یک موجود طبیعی پیچیده‌تر است که با سایر موجودات طبیعی، تفاوت‌های بنیادی دارد.
(۴) معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی - در این رویکرد، انسان‌ها بر جامعه مسلط شدند و جامعه مغلوب انسان شد.
۵۱- به ترتیب، عبارت‌ها و گزاره‌های «ارتباط ما را با یکدیگر امکان‌پذیر می‌کند»، «پیوند و ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی»، «هدف جامعه‌شناسی همانند هدف علوم طبیعی است» و «نگاه کردن به موضوعات آشنا از دید یک فرد غریبه» به کدام گزینه مربوط هستند؟

- (۱) قواعد اجتماعی - نظام اجتماعی - رویکرد تبیینی - آشنایی‌زایی
(۲) نظم اجتماعی - نظام اجتماعی - رویکرد تفسیری - آشنایی‌زدایی
(۳) قواعد اجتماعی - ساختار اجتماعی - رویکرد تبیینی - آشنایی‌زدایی
(۴) نظم اجتماعی - ساختار اجتماعی - رویکرد تفسیری - آشنایی‌زایی

۵۲- در اوایل قرن با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی، صرفاً به رسمیت شناخته می‌شد. جامعه‌شناسی در آغاز شکل‌گیری خود، سعی کرد به به ویژه نزدیک شود. به همین دلیل اگوست کنت، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی، ابتدا نام را برای این رشته برگزید و جامعه‌شناسی مورد نظر او همان جامعه‌شناسی پوزیتیویستی است و پوزیتیویسم به معنی است.

- (۱) نوزدهم میلادی - تبیین‌های تجربی - علوم طبیعی - علم فیزیک - فیزیک اجتماعی - وحدت روش علوم
(۲) بیستم میلادی - رویکردهای تفسیری - علوم انسانی - علم روان‌شناسی - روان‌شناسی اجتماعی - وحدت موضوع علوم
(۳) نوزدهم میلادی - رویکردهای تفسیری - علوم انسانی - علم فلسفه - فلسفه اجتماعی - وحدت روش علوم
(۴) بیستم میلادی - تبیین‌های تجربی - علوم طبیعی - زیست‌شناسی - زیست اجتماعی - وحدت موضوع علوم

۵۳- هر یک از عبارت‌های زیر، به ترتیب بیانگر کدام یک از پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی می‌باشند؟

- پیشرفت‌های چشمگیر جهان غرب در حوزه صنعت و فضا، به فراگیرتر و عمیق‌تر شدن فجایع انسانی و زیست‌محیطی منجر شده است.
- گرایش افراطی افراد به بازی‌های رایانه‌ای و اینترنت، صرفاً به عوامل قابل مشاهده بستگی ندارد.
- برای فهم انگیزه جوانان و نوجوانان، نمی‌توان از روش‌های تجربی استفاده کرد بلکه باید همدلانه با جوانان همراه شد.
- تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی، موجب سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در عرصه‌های هنر و اندیشه می‌شود.

- (۱) رکود اراده‌ها - افول معانی - هویت‌زدایی - سقوط ارزش‌ها
(۲) سقوط ارزش‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - افول معانی
(۳) رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها - خلاقیت‌زدایی - افول معانی
(۴) سقوط ارزش‌ها - افول معانی - افول معانی - رکود اراده‌ها

۵۴- مصادیق «الف»، «ب»، «ج» و «د» به ترتیب در جدول زیر کدام‌اند؟

شرح	مفاهیم
(ب)	قفس آهنین
دو بال موفقیت انسان‌ها هستند.	(ج)
(الف)	کنش اجتماعی
مهم‌ترین ویژگی کنش از دید نظریه پردازان کنش	(د)

- (۱) سازگاری انسان با نظم اجتماعی - تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی - نظم و ساختار داشتن - ارادی و هدفدار بودن
(۲) خشت بنای جامعه - سلطه نظمی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی‌اش - نظم اجتماعی و خلاقیت - آگاهی و معناداری
(۳) کنترل رفتارهای اجتماعی - سلطه نظمی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی‌اش - نظم و ساختار داشتن - ارادی بودن و معناداری
(۴) شکل‌گیری همه پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان - تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی - معناداری و خلاقیت - هدفداری و آگاهانه بودن

- ۵۵- در ارتباط با «پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی توسط رویکرد تبیینی»، کدام یک از گزینه‌های زیر درست می‌باشد؟
- (۱) رویکرد تبیینی با توجه به اراده، خلاقیت، آگاهی و معنا، زندگی اجتماعی انسان را مورد مطالعه قرار می‌دهد.
 - (۲) تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی، به تدریج سبب می‌شود که افراد بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است.
 - (۳) میان عواملی مانند میزان پرخاشگری، خواب، وضعیت تحصیلات و تأهل با اعتیاد به فضای مجازی ارتباط وجود دارد.
 - (۴) با استفاده از روش‌های تجربی می‌توان گفت که مهربانی و فداکاری، دو فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی و خودخواهی، دو ردیلت اخلاقی هستند.
- ۵۶- به ترتیب هر یک از گزاره‌ها و عبارات‌های زیر، علت، ویژگی یا نتیجه کدام مفاهیم می‌باشند؟
- یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی
 - جامعه‌شناسان، آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌بینند.
 - وقتی که انسان از نظم موجود، گامی فراتر بگذارد.
 - ساختارهای اجتماعی
- ۵۷- پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟
- (۱) قفس آهنین - هدف و معنا داشتن - منجر شدن به فجایع انسانی و زیست‌محیطی - کنش اجتماعی افراد
 - (۲) نادیده گرفتن اراده و خلاقیت - اراده و ارزش - انقلاب‌های اجتماعی و اختراعات بزرگ - کنش اجتماعی افراد
 - (۳) رکود اراده‌ها - هدف و معنا داشتن - کشتارهای وسیع در دو جنگ جهانی - انگیزه‌های اخلاقی افراد
 - (۴) سقوط ارزش‌ها - اراده و ارزش - پیشرفت چشمگیر جهان غرب - انگیزه‌های اخلاقی افراد
- ۵۸- پس از انقلاب صنعتی، کدام مسئله به شکل بی‌سابقه‌ای در جوامع صنعتی رواج پیدا کرد؟
- به روش‌هایی که در جامعه‌شناسی تبیینی به کار می‌رود، چه می‌گویند؟
 - کدام اندیشمندان، معتقد بودند آن‌چه جامعه‌شناسان از مطالعه پدیده‌ها می‌فهمند، باید با روش تجربی اثبات شود؟
 - به مسئله‌ای که درباره‌ی کل زندگی انسان و در مورد تمام پدیده‌های اجتماعی از جمله کنش‌ها مطرح است، چه می‌گویند؟
- (۱) خودکشی - روش‌های کیفی - اگوست کنت - مسئله معنا
 - (۲) فقر و کاهش رفاه عمومی - روش‌های کیفی - ماکس وبر - انسجام اجتماعی
 - (۳) خودکشی - روش‌های کمی - ماکس وبر - مسئله معنا
 - (۴) فقر و کاهش رفاه عمومی - روش‌های کمی - اگوست کنت - انسجام اجتماعی
- ۵۹- به ترتیب، «روش» و «موضوع» رویکرد تفسیری چیست و اگر محققى بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مثل یک نهاد اجتماعی و یا یک فرهنگ را مطالعه کند، از کدام روش استفاده می‌کند؟
- (۱) کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها - نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها - مطالعه موردی
 - (۲) کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها - پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی - قوم‌نگاری
 - (۳) تفسیر و نگاه از بیرون به پدیده‌ها - معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی - قوم‌نگاری
 - (۴) نگاه از درون به پدیده‌ها - کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها - مطالعه موردی
- ۶۰- در مطالعه موردی یک ده، موقعیت جغرافیایی، اوضاع جمعیتی و اقتصادی و به طور کلی جزئیات زندگی مردم ده بررسی می‌شود تا عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد.
- (۱) صرفاً به بیان شباهت‌های شهادت‌طلبی، فدا کردن جان برای وطن و خودکشی با قوانین همه‌جایی و همیشگی می‌پردازد.
 - (۲) پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره‌ی آن‌ها را دارد، زندگی می‌کند و خود را در شرایط فرهنگی آن قوم قرار می‌دهد تا آن‌ها را بهتر بشناسد.
 - (۳) برای فهم کنش انسان‌ها باید به سرخ روش‌هایی رفت که تنوع و تفاوت‌های معانی را در نظر بگیرد.
 - (۴) برای پی بردن به هدف کنش، باید به راه یابیم و برای فهمیدن دلالت‌های کنش، باید به مراجعه کنیم. به عبارت دیگر، فهم هر کنشی، مستلزم دسترسی به و نهفته در آن است و خلاق و فعال بودن کنشگران اجتماعی در تولید معانی، موجب پیدایش می‌شود.
- ۶۱- ذهن کنشگر - زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند - معنای اجتماعی - معنای فردی - نظام‌ها و ساختارهای اجتماعی گوناگون
- ۶۲- زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند - ذهن کنشگر - معنای اجتماعی - معنای فردی - نظام اجتماعی و ساختارهای اجتماعی مختلف
- ۶۳- ذهن کنشگر - زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند - معنای ذهنی - معنای فرهنگی - فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف
- ۶۴- زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند - ذهن کنشگر - معنای فردی - معنای اجتماعی - فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی گوناگون

آزمون شماره ۲۰

جمعه ۱۳/۰۱/۱۴۰۳

آزمون‌های سراسر گاج

گزینه‌درسدرا انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲

پاسخنامه تشریحی دفترچه شماره (۳)

پایه دوازدهم انسانی

دوره دوم متوسطه

شماره داوطلبی:	نام و نام خانوادگی:
مدت پاسخگویی: ۱۵۰ دقیقه	تعداد سؤال: ۱۴۰

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال		مدت پاسخگویی
			از	تا	
۱	ریاضی و آمار ۳	۲۰	۱	۲۰	۳۰ دقیقه
۲	علوم و فنون ادبی ۳	۲۰	۲۱	۴۰	۲۰ دقیقه
۳	جامعه‌شناسی ۳	۲۰	۴۱	۶۰	۲۰ دقیقه
۴	زبان عربی (اختصاصی)	۲۰	۶۱	۸۰	۲۰ دقیقه
۵	تاریخ ۳	۲۰	۸۱	۱۰۰	۲۰ دقیقه
۶	جغرافیا ۳	۲۰	۱۰۱	۱۲۰	۲۰ دقیقه
۷	فلسفه ۲	۲۰	۱۲۱	۱۴۰	۲۰ دقیقه

des, M, o, h, a, n

۱ ۶

واژه "des" را نگه می‌داریم و آن را کلاً یک شیء در نظر می‌گیریم که به همراه ۵ شیء دیگر کلاً ۶ شیء داریم و جایگشت این ۶ شیء برابر $6! = 720$ است.

۱ ۷

$$P(A) = 1 - P(A') = 1 - 0/65 = 0/35$$

$$P(A \cup B) = 1 - P(A \cup B)' = 1 - 0/35 = 0/65$$

برای دو پیشامد ناسازگار همواره داریم:

$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) \Rightarrow 0/65 = 0/35 + P(B)$$

$$\Rightarrow P(B) = 0/65 - 0/35 = 0/3$$

تعداد کل اعداد سه رقمی که با این ۶ رقم می‌توان نوشت برابر است با:

$$6 \times 6 \times 6 = 6^3 = 216$$

برای آن‌که عدد مورد نظر کم‌تر از 400 باشد، باید صدگان آن ۲ یا ۳ باشد پس تعداد آن‌ها برابر است با:

$$2 \times 6 \times 6 = 72$$

و در نهایت احتمال این پدیده برابر است با:

$$P(A) = \frac{72}{216} = \frac{1}{3}$$

تعداد کل حالات قرارگیری ۸ نفر:

$$n(S) = 8!$$

از پیشامد متمم استفاده می‌کنیم و تعداد حالاتی را حساب می‌کنیم که دو برادر کنار هم باشند:

$$B_1 B_2, D_1, D_2, D_3, D_4, D_5, D_6 \Rightarrow n(A') = 7! \times 2!$$

$$P(A') = \frac{n(A')}{n(S)} = \frac{7! \times 2!}{8!} = \frac{7! \times 2}{8 \times 7!} = \frac{2}{8} = \frac{1}{4}$$

$$\Rightarrow P(A) = 1 - P(A') = 1 - \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$$

آزمایش پرتاب دو تاس دارای $n(S) = 6 \times 6 = 36$ حالت است.

حالاتی که یک عدد مضرب ۳ و مجموع آن‌ها ۷ شود برابر است با:

$$A = \{(3, 4), (4, 3), (6, 1), (1, 6)\} \Rightarrow n(A) = 4$$

پس احتمال این پدیده برابر است با:

$$P(A) = \frac{4}{36} = \frac{1}{9}$$

ناحیه رنگی به صورت زیر تعریف می‌شود:

پیشامد A و B رخ دهند اما پیشامد C رخ ندهد که تعریف مجموعه‌ای آن به صورت $(A \cap B) - C$ است.

می‌دانیم $A - B = A \cap B'$ پس:

تعداد اعضای فضای نمونه‌ای برابر با تعداد حالات انتخاب ۳ مهره از مجموع $5 + 2 + 3 = 10$ مهره است:

$$n(S) = \binom{10}{3} = \frac{10!}{3!7!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7!}{3 \times 2 \times 1 \times 7!} = 120$$

اگر A پیشامد آن باشد که مهره‌ها ۳ رنگ مختلف باشند، داریم:

$$n(A) = \binom{5}{1} \binom{2}{1} \binom{3}{1} = 5 \times 2 \times 3 = 30$$

$$P(A) = \frac{30}{120} = \frac{1}{4}$$

ریاضیات

ابتدا ۳ حرف از بین حروف (به جز R) که تعداد آن‌ها ۶ تا است انتخاب می‌کنیم:

$$\binom{6}{3} = \frac{6!}{3!3!} = \frac{6 \times 5 \times 4 \times 3!}{6 \times 3!} = 20$$

حال جایگشت ۳ حرف انتخابی به همراه حرف R را حساب می‌کنیم (جمعاً ۴ حرف):

$$4! = 24$$

و در نهایت تعداد کل حالات برابر است با:

$$20 \times 24 = 480$$

تعداد زیرمجموعه‌های ۲ عضوی یک مجموعه n عضوی از

رابطه $\binom{n}{2}$ به دست می‌آید:

$$\binom{n}{2} = 56 \Rightarrow \frac{n!}{(n-2)!2!} = 56 \Rightarrow \frac{n(n-1)(n-2)(n-3)!}{(n-3)! \times 2} = 56$$

$$\Rightarrow n(n-1)(n-2) = 6 \times 56 \Rightarrow n(n-1)(n-2) = 8 \times 7 \times 6$$

$$\Rightarrow n = 8$$

تعداد زیرمجموعه‌های ۴ عضوی یک مجموعه ۸ عضوی برابر است با:

$$\binom{8}{4} = \frac{8!}{4!4!} = \frac{8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4!}{4 \times 3 \times 2 \times 1 \times 4!} = 70$$

عدد سه رقمی abc را در نظر می‌گیریم، رقم‌های a, b, c و

باید متمایز باشند، از طرفی با هر زیرمجموعه ۳ تایی از رقم‌ها مانند {a, b, c} می‌توانیم عددی به شکل خواسته شده بنویسیم. ضمناً با هر زیرمجموعه ۳ عضوی فقط یک عدد از بزرگ به کوچک می‌توانیم بنویسیم. به این ترتیب تعداد اعداد مورد نظر برابر است با تعداد زیرمجموعه‌های ۳ عضوی از مجموعه ۱۰ عضوی ارقام ۰، ۱، ۲، ...، ۹:

$$\binom{10}{3} = \frac{10!}{3!7!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7!}{6 \times 7!} = 120$$

ابتدا ۳ نفر از ۸ نفر و سپس ۵ نفر از ۵ نفر باقی‌مانده را انتخاب می‌کنیم و طبق اصل ضرب داریم:

$$\binom{8}{3} \times \binom{5}{5} = \frac{8!}{3!5!} \times 1 = \frac{8 \times 7 \times 6 \times 5!}{6 \times 5!} \times 1 = 56$$

۴ ۵

$$\frac{2n!}{(n-2)!} = \frac{(2n)!}{(2n-2)!} - 50$$

$$\Rightarrow \frac{2n(n-1)(n-2)!}{(n-2)!} = \frac{2n(2n-1)(2n-2)!}{(2n-2)!} - 50$$

$$\Rightarrow 2n(n-1) = 2n(2n-1) - 50 \Rightarrow 2n^2 - 2n = 4n^2 - 2n - 50$$

$$\Rightarrow 4n^2 - 2n - 50 - 2n^2 + 2n = 0 \Rightarrow 2n^2 - 50 = 0$$

$$\Rightarrow n^2 = 25 \Rightarrow n = 5$$

$$C(9, 5) = \frac{9!}{5!4!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5!}{5! \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 126$$

گزینه (۲) تناسبی با زبان «ادیب‌الممالک» ندارد، بلکه افرادی مانند سید اشرف‌الدین گیلانی و عارف قزوینی به زبان ساده و صمیمی کوجه و بازار روی آوردند و از واژه‌ها و اصطلاحات موسیقی عامیانه و حتی واژه‌های فرنگی بهره بردند.

عبارت گزینه (۳) «ویژگی فکری نثر» است.

ادیب‌الممالک فراهانی از جانب مظفرالدین شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد.

در زمان نادرشاه و کریم‌خان زند، «مشتاق اصفهانی» با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.

بیت سؤال، سروده «سید محمدرضا میرزاده عشقی» است. او در روزنامه‌اش «قرن بیستم»، به افشگری اعمال پلید و مقاصد شوم رجال خائن زمان پرداخت. عشقی به دلیل جسارت و بی‌پروایی در بیان اندیشه‌های سیاسی، اجتماعی و وطن‌پرستانه‌اش، پیش از آن‌که به اوج شکوفایی برسد به دست رضاخان ترور شد. مهم‌ترین اثر عشقی نمایشنامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» است.

گروهی از شاعران دوره بازگشت به قصیده‌سرایی به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداختند؛ افرادی مانند سرور اصفهانی، صبای کاشانی و قاتنی شیرازی از این گروه‌اند.

لف و نشر مرتب: زلف و رخ / شب و روز

لف ۱ نشر ۱ لفظ ۲ نشر ۱ نشر ۲

لف و نشر مشوش: زلف و رخ / صبح و شام

لف ۱ لفظ ۲ نشر ۲ نشر ۱

بررسی آرایه‌ها: ۳ ۲۸

تضاد «ب»: رفت \neq ماند

تضمین «د»: تضمین مصراع «در دو چشم من نشین ای آن که از من من‌تری» از مولوی در بیت.

لف و نشر مشوش «ه»: زلف رخسار گل ریحان

لف ۱ لفظ ۲ نشر ۲ نشر ۱

لف و نشر مرتب «ج»: پسته بادام لب چشم

لف ۱ لفظ ۲ نشر ۱ نشر ۲

تناقض «الف»: ایمان بودن کفر

در این گزینه لفظ و نشر از نوع «مرتب» است: شب (لف ۱)، روز (لف ۲) / ماه (نشر ۱)، خورشید (نشر ۲)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تناقض: این‌که شاعر از ویرانی عشق آباد باشد.

(۲) تلمیح: اشاره به داستان شیرین و فرهاد

(۳) تضمین: استفاده از بیت سعدی در غزل حافظ

۴ ۱۳

عدد بزرگ‌تر از ۳ ← ۳ حالت (۶ یا ۵، ۴)
پرتاب دو سکه $3 \times 4 = 12$
 $2 \times 2 = 4$
عدد کوچک‌تر از ۳ ← ۲ حالت (۱ یا ۲)
پرتاب یک سکه و یک تاس $2 \times 12 = 24$
 $2 \times 6 = 12$
عدد ۳ ← ۱ حالت

$$12 + 24 + 1 = 37$$

تعداد کل حالات برابر است با:

۲ ۱۴ میانگین داده‌ها ۱۶ است پس:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع داده‌ها}}{\text{تعداد داده‌ها}} \Rightarrow 16 = \frac{16 + 13 + 15 + 19 + a}{5} \Rightarrow 63 + a = 80$$

$$\Rightarrow a = 80 - 63 = 17$$

حال باید انحراف معیار داده‌ها را بیابیم:

$$\sigma^2 = \text{واریانس}$$

$$= \frac{(16-16)^2 + (13-16)^2 + (15-16)^2 + (19-16)^2 + (17-16)^2}{5}$$

$$= \frac{0 + 9 + 1 + 9 + 1}{5} = \frac{20}{5} = 4 \Rightarrow \sqrt{4} = 2 = \text{انحراف معیار}$$

$$b = \bar{x} + \sigma = 16 + 2 = 18 \Rightarrow a - b = 17 - 18 = -1$$

۳ ۱۵ برای توصیف داده‌های کیفی گزارش درصد باید با گزارش تعداد

همراه باشد. در بین موارد داده شده گروه خونی متغیر کیفی است.

۴ ۱۶ مشکل در گام دوم (طرح و برنامه‌ریزی) رخ داده است. در گام

دوم ما درباره چگونگی نمونه‌گیری تصمیم‌گیری می‌کنیم.

۲ ۱۷ اصلاح یا در صورت لزوم، حذف داده دور افتاده در گام سوم

رخ می‌دهد.

۳ ۱۸ «هوش افراد» از نوع متغیر کمی و با مقیاس فاصله‌ای است.

۱ ۱۹

$$\underbrace{6, 9, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 21, 22, a+4, 20, 22, a+17}_{Q_1 \quad Q_2 \quad Q_3}$$

$$R = \text{دامنه تغییرات کل} = x_{\max} - x_{\min} = a + 17 - 6 = a + 11$$

$$IQR = \text{دامنه میان چارکی} = Q_3 - Q_1 = a + 4 - 11 = a - 7$$

طبق فرض مسئله داریم:

$$\frac{R}{IQR} = 2/5 \Rightarrow \frac{a+11}{a-7} = \frac{5}{2} \Rightarrow 5a - 25 = 2a + 22$$

$$\Rightarrow 5a - 2a = 22 + 25 \Rightarrow 3a = 47 \Rightarrow a = \frac{47}{3} = 19$$

پس چارک سوم $Q_3 = a + 4 = 19 + 4 = 23$ است، یعنی ۷۵ درصد داده‌ها از ۲۳ کم‌ترند.

۱ ۲۰

$$a_n = 4n^2 + 2n \Rightarrow a_5 = 4(5)^2 + 2(5) = 4(25) + 10 = 110$$

$$b_n = n^2 - 4n + 103 \Rightarrow 110 = n^2 - 4n + 103$$

$$\Rightarrow n^2 - 4n + 103 - 110 = 0$$

$$\Rightarrow n^2 - 4n - 12 = 0 \Rightarrow (n+2)(n-6) = 0$$

$$\left\{ \begin{array}{l} n+2=0 \Rightarrow n=-2 \\ n-6=0 \Rightarrow n=6 \end{array} \right.$$

۳۰ ۳ تقطیع گزینه (۳):

تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

از	فیء	ض	خا	مُد	شی	هاست	رند	گید	نی	ی	ک	لا	م
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	U	U	-	-
چُن	غند	چ	صد	ز	با	نم	از	بی	ز	با	ن	ی	خیش
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	-	U	-

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند

پارادوکس: صد زبان بودن در عین بی‌زبانی

۳۱ ۴ تضاد: روشن ≠ تیره / پری ≠ اهریمن

لف و نشر: روشن تیره / عارض زلف / روی پری رای اهریمن

نفا ۲ نفا ۳ نفا ۲ نفا ۳ نفا ۴

تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند

آب	رو	شَد	نُ	تید	ر	عا	ر	ض	زل	فش
-	-	U	U	-	U	-	U	U	-	-
چُن	رو	ی	ی	ید	ی	را	ی	اهد	ری	من
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-

۳۲ ۳ تقطیع گزینه (۳):

تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند

تغییر کمّیت مصوّت بلند به بلند

تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند

تغییر کمّیت مصوّت بلند به بلند

پد	ر	شَد	را	ب	خا	ن	از	با	د	ی	مُد	غا	ن
-	U	-	-	U	-	U	-	-	U	U	U	-	U
تا	بی	خا	بر	ن	گر	دد	صا	حب	خا	بر	ن	با	شد
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

حذف همزه

گف	تم	د	ل	مُد	نز	خو	در	یا	ست	گفت	ا	ری
-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-
هم	چو	د	ل	ث	بح	ری	در	هیچ	بر	ن	با	شد
-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	-	-	-

(۲)

مط	بو	ع	تر	ز	قد	دث	سر	و	شد	هی	ن	خپ	زد
-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	-	U	-	-
شید	رید	ن	رز	ذ	ها	نت	نت	می	شد	کر	ن	با	شد
-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	-	U	-	-

حذف همزه

(۴)

حذف حذف

همزه همزه

↓ ↓

در	اشد	گ	رو	ی	زر	دم	سه	آس	ث	گر	پ	بید	نی
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
زاید	رو	ک	چشم	م	نر	گس	بر	سید	م	زر	ن	با	شد
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

حذف همزه

۳۳ ۱ تقطیع بیت گزینه (۱):

تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند

↓

دا	ی	ی	ی	دهیر	ن	پر	ور	د	ک	سی	را	ک	ت	خرد
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
بید	نی	بی	دو	ست	ک	ای	دا	ی	چ	بی	مه	ز	و	فاست
-	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

۳۴ ۳ تقطیع گزینه (۳):

گف	گشت	ت	با	غ	می	ک	ن	دم	رو	ز	سر	و	من
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
پند	گر	ک	با	ز	بر	گ	ل	خُش	بو	چ	می	ز	ود
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

بررسی نمودار هجایی سایر گزینه‌ها:

-----U-U-UU----- (۱)

-U-U-UU--U-U-UU- (۲)

-U--U--U--U-- (۴)

۳۵ ۳

تغییر کثبیت مصوت بلند به کوتاه

حذف همزه

من	دا	بز	دب	شاکلا	فد	می	تیب	تد	ر	با	غد	هر	ئی
-	-	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U
دی	بو	ماکلا	ا	مگر	ا	دث	وا	خ	ل	ما	ک	خا	ز
-	-	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U

تغییر کثبیت مصوت کوتاه به بلند

دی	کر	مت	پ	لا	ش	ما	ر	تد	م	چش	ب	مگر	ا
-	-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
دی	بو	داکلا	و	جا	ث	ی	رو	ل	م	ت	و	را	ط
-	-	-	U	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U

تغییر کثبیت مصوت کوتاه به بلند

۳۶ ۳ تقطیع گزینه (۳):

ت	تخس	تد	ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
پ	ج	و	ب	ج	و	ب	ج	و	ب	ج	و	ب	ج
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

بررسی سایر گزینه‌ها:

هر سه گزینه دیگر بر وزن «مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن» سروده شده‌اند.

۳۷ ۴ تقطیع بیت سؤال:

پ	هر گز	جا ک	ر	سب	دم	ز	خو	بی	ی	ث	ش	نیه	دم
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
ف	رو ی	خو پ	ث	دید	دم	ه	نو	ز	ب	ت	ز	زا	نی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

تقطیع گزینه (۲):

ن	ز	مید	د	د	لا	به	کی	در	ت	ما	ع	ت	یا
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
ک	مگر	پ	ها	ی	ذ	را	یم	پ	در	ت	رنید	پ	دو
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

وزن مشترک بیت سؤال و گزینه (۲): مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

وزن سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن
- (۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
- (۳) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
- (۴) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

۳۸ ۴ مفهوم و وزن مشترک بیت سؤال و گزینه (۴):

مفهوم: حال عاشق را تنها عاشق درک می‌کند.

وزن: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

مفهوم و وزن سایر گزینه‌ها:

(۱) مفهوم: غم جان‌گناه عاشق و بی‌اعتنایی معشوق

وزن: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

(۲) مفهوم: حال عاشق را تنها عاشق درک می‌کند.

وزن: مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

(۳) مفهوم: عشق، موجب کام‌یابی و نیک‌بختی است.

وزن: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۳۹ ۳ مفهوم گزینه (۳): پنهان ماندن راز عشق میان عاشق و معشوق / زبان نگاه

مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: پنهان‌نشدنی بودن راز عشق

۴۰ ۳ مفهوم گزینه (۳): عاشق واقعی فقط دل‌بسته معشوق است.

مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: وحدت وجود

جامعه‌شناسی

۴۱ ۳ کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی

جهان اجتماعی خود می‌رسد.

دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و

بیشرفت می‌کند.

وقتی رویکرد جهان متجدد به جوامع دیگر که علوم عقلانی و حیانی را نیز

معتبر می‌دانند، سرایت می‌کند، در این جوامع تعاریف متفاوت و گاه متضادی از

علم رواج می‌یابد و در ذخیره دانشی آن‌ها تعارض‌هایی پیدا می‌شود. در

چنین شرایطی، دانش علمی، از رشد و رونق لازم باز می‌ماند.

علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) باید دغدغه کشف واقعیت و

تشخیص درست و غلط داشته باشد.

۴۲ ۴ بررسی عبارت‌های نادرست:

(ج) در اوایل قرن بیستم میلادی، عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای

«موضوع» بر «روش» علوم تأکید کردند.

(د) دانش علمی بخشی از ذخیره دانشی هست (ولی گسترده‌ترین بخش آن

نیست) که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید. دانش عمومی،

گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست.

۴۳ ۲ جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود،

تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند، مثلاً جهان متجدد، براساس هویت

دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند و علوم عقلانی و

و حیانی را علم محسوب نمی‌کند.

- ۴۴ ۳ با توجه به نمودار صورت سؤال و براساس دیدگاه دوم، دانش‌ها، کشف و بازخوانی واقعیت نیستند بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود، تولید می‌کنند.
- ۴۵ ۲ جامعه‌شناسی کلان برخلاف جامعه‌شناسی خرد (که کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی می‌کند)، ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می‌کند. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و هم‌چنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند و با شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی را می‌دهد.
- ۴۶ ۴ در جامعه‌شناسی براساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است. علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. کنش‌های اجتماعی، ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد، دانش‌های مختلفی به وجود آمده است. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و هم‌چنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند.
- ۴۷ ۲ بررسی عبارت‌هاک نادرست: الف) شناخت معانی کنش‌های آدمیان و نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش‌های ابزاری، از وظایف و فواید علوم انسانی و علوم اجتماعی است. ج) هر چند علوم طبیعی، قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی را به انسان می‌دهد، اما این علوم اجتماعی است که به انسان‌ها کمک می‌کند از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند، در نتیجه علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است.
- ۴۸ ۱ فلسفه نه جزء علوم طبیعی است و نه جزء علوم انسانی و اجتماعی، بلکه خود، دانشی مستقل است. جامعه‌شناسی خرد، کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند. موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود، بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند. علوم طبیعی (علوم ابزاری)، جهان طبیعی و پدیده‌های آن را مطالعه می‌کنند. این علوم، ابزار تسلط انسان بر طبیعت و ابزار رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی‌اند.
- ۴۹ ۴ منظور از پویا بودن نظام اجتماعی، این است که بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. ساختار اجتماعی را در گروه‌های رسمی مانند سازمان‌ها بهتر می‌توان دید. منظور از تبیین، بیان چرایی یک پدیده یا نشان دادن علت ایجاد یا زوال آن است. در زندگی روزمره، بی‌نظمی بیشتر از نظم به چشم می‌آید. ما نمی‌توانیم نظم را مشاهده کنیم به دلیل این‌که به نظم عادت کرده‌ایم.
- ۵۰ ۱ هدف جامعه‌شناسی تبیینی، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی است. یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسان را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.
- ۵۱ ۳ قواعد اجتماعی، ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازند و سامان می‌دهند و کنش‌های ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند. ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی، ساختار اجتماعی نامیده می‌شود. ساختار اجتماعی، چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است. از نظر رویکرد تبیینی، جامعه‌شناسی با شناخت نظم اجتماعی، به انسان‌ها قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می‌دهد، لذا در این رویکرد، هدف جامعه‌شناسی نیز همانند هدف علوم طبیعی است. جامعه‌شناسان برای شناختن نظم، از امور آشنا و مانوس، آشنایی‌زدایی می‌کنند، یعنی از دید یک فرد غریبه، به موضوعات آشنا و روزمره اطراف خود نگاه می‌کنند.
- ۵۲ ۱ در اوایل قرن نوزدهم میلادی، با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی، صرفاً تبیین‌های تجربی، به رسمیت شناخته می‌شد. جامعه‌شناسی در آغاز شکل‌گیری خود، سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. به همین دلیل، آگوست کنت، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید. جامعه‌شناسی تبیینی همان جامعه‌شناسی پوزیتیویستی است و پوزیتیویسم به معنی وحدت روش علوم است، یعنی در همه دانش‌های علمی، روش مطالعه، یکسان است و آن هم روش تجربی است.
- ۵۳ ۴ با انکار ارزش‌های عاطفی (سقوط ارزش‌ها)، انسان‌ها دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند و فراگیرتر شدن فجایع انسانی و زیست‌محیطی در نتیجه پیشرفت‌های چشمگیر جهان غرب، نتیجه همین سقوط ارزش‌هاست. افول معانی: گرایش افراطی افراد به بازی‌های رایانه‌ای و اینترنت، صرفاً به عوامل قابل مشاهده بستگی ندارد. افول معانی: برای فهم انگیزه جوانان و نوجوانان نمی‌توان از روش‌های تجربی استفاده کرد، بلکه باید همدلانه با جوانان همراه شد تا مسائل زندگی و آرزوهای آنان را فهمید. تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی، موجب سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در عرصه‌های هنر، اندیشه و ارتباط می‌شود که نتیجه رکود اراده است.
- ۵۴ ۲ کنش اجتماعی، خشت بنای جامعه است و تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان با کنش‌های اجتماعی پدید می‌آیند. ماکس وبر از سلطه نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد، به «ففس آهنین» تعبیر می‌کند. نظم اجتماعی و خلاقیت، دو بال موفقیت انسان‌ها هستند. نظریه پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند.
- ۵۵ ۳ مطالعات تبیینی نشان داده‌اند که میان عواملی مانند میزان پرخاشگری، هیجان، خواب، وضعیت تحصیلات و تاهل با اعتیاد به اینترنت و بازی‌های رایانه‌ای رابطه وجود دارد.

- ۴۴ ۳ با توجه به نمودار صورت سؤال و براساس دیدگاه دوم، دانش‌ها، کشف و بازخوانی واقعیت نیستند بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود، تولید می‌کنند.
- ۴۵ ۲ جامعه‌شناسی کلان برخلاف جامعه‌شناسی خرد (که کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی می‌کند)، ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می‌کند. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و هم‌چنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند و با شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی را می‌دهد.
- ۴۶ ۴ در جامعه‌شناسی براساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است. علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. کنش‌های اجتماعی، ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد، دانش‌های مختلفی به وجود آمده است. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و هم‌چنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند.
- ۴۷ ۲ بررسی عبارت‌هاک نادرست: الف) شناخت معانی کنش‌های آدمیان و نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش‌های ابزاری، از وظایف و فواید علوم انسانی و علوم اجتماعی است. ج) هر چند علوم طبیعی، قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی را به انسان می‌دهد، اما این علوم اجتماعی است که به انسان‌ها کمک می‌کند از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند، در نتیجه علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است.
- ۴۸ ۱ فلسفه نه جزء علوم طبیعی است و نه جزء علوم انسانی و اجتماعی، بلکه خود، دانشی مستقل است. جامعه‌شناسی خرد، کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند. موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود، بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند. علوم طبیعی (علوم ابزاری)، جهان طبیعی و پدیده‌های آن را مطالعه می‌کنند. این علوم، ابزار تسلط انسان بر طبیعت و ابزار رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی‌اند.
- ۴۹ ۴ منظور از پویا بودن نظام اجتماعی، این است که بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. ساختار اجتماعی را در گروه‌های رسمی مانند سازمان‌ها بهتر می‌توان دید. منظور از تبیین، بیان چرایی یک پدیده یا نشان دادن علت ایجاد یا زوال آن است. در زندگی روزمره، بی‌نظمی بیشتر از نظم به چشم می‌آید. ما نمی‌توانیم نظم را مشاهده کنیم به دلیل این‌که به نظم عادت کرده‌ایم.
- ۵۰ ۱ هدف جامعه‌شناسی تبیینی، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی است. یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسان را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.

۶۲ ۲ ترجمه کلمات مهم: لا إنسانَ يتقدّم: هیچ انسانی پیشرفت

نمی‌کند / یعرف: بشناسد / دووباً: با پشتکار

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «نیست که» اضافه می‌باشد، پیشرفت کرده باشد (← پیشرفت نمی‌کند)، «خودش» اضافی است.

(۳) «لا»ی نفی جنس در ترجمه لحاظ نشده، «نیست که» (مانند گزینه (۱))،

پیشرفت کند (مانند گزینه (۱))، ببیند (← بشناسد)

(۴) ببیند (مانند گزینه (۱))، با دقت (← با پشتکار)

۶۳ ۲ ترجمه کلمات مهم: لا آهن: نباید سست شوم / مطمئناً: در

حالی که مطمئنم / ان: که / الرب: پروردگار

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «مطمئناً» باید دقیق و در جای مناسب ترجمه شود، تنبلی کنم (←

سست شوم)، همانا (← که)

(۳) با اطمینان (مانند گزینه (۱))، پیگیری (← ادامه دادن)، سست نمی‌شوم

(← نباید سست شوم؛ «لا آهن» نهی است)، کردگار (← پروردگار)

(۴) پیگیری (مانند گزینه (۳))، سست می‌شدم (← سست شوم)، کردگار (مانند

گزینه (۳))

۶۴ ۴ ترجمه کلمات مهم: قد يُشجّع: گاهی تشویق می‌کنند، شاید

تشویق کنند / فرحین: با خوش حالی

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تماشاگران خوش حال (تماشاگران با خوش حالی؛ «فرحین» حال است نه صفت)

(۲) قطعاً (← گاهی، شاید؛ «قد + مضارع: گاهی / شاید + مضارع)

(۳) تیم برنده خوش حالشان (← تیم برنده‌شان را خوش حال

۶۵ ۱ ترجمه کلمات مهم: لیت: کاش، ای کاش / تُعطى: داده شود /

سنوياً: سالانه، هر ساله

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) بدهند (← داده شود؛ «تُعطى» مجهول است.)

(۳) باشد که (← کاش)

(۴) داده می‌شد (← داده شود؛ «تُعطى» مضارع است)، «سنوياً» باید صحیح و

در جای مناسب ترجمه شود، بود (← است)

۶۶ ۱ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «لا» در «لا خوف» از نوع نفی جنس نیست ← «هیچ» اضافی است.

(۳) به شمار نیاورید ← به شمار آورده نمی‌شود. (به شمار نمی‌آید)

(۴) منفجر شدن ... تمام شد ← منفجر شد

۶۷ ۳ بود ← است

۶۸ ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) وُلِدَ (← وُلِدَ؛ «متولد شد» مجهول است)، ثمانية مئة (← ثمانمئة)

(۳) ألفین (← ألف)، ثلاثین و ثلاثة (← ثلاثة و ثلاثین؛ ابتدا یکان، سپس دهگان)

(۴) وُلِدَتْ (← وُلِدَتْ)

۵۶ ۲ جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم و

ساختارهای اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد.

جامعه‌شناسان، علاوه بر تأکید بر آگاهی و معنا، ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهم می‌دانند ولی آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌بینند.

انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراعات بزرگ هنگامی پدید می‌آیند که انسان از نظم موجود، گامی فراتر می‌گذارد.

ساختارهای اجتماعی با کنش‌های افراد به وجود می‌آیند و برقرار می‌مانند.

۵۷ ۳ پس از انقلاب صنعتی، مسئله خودکنشی به شکل بی‌سابقه‌ای

در جوامع صنعتی رواج پیدا کرد.

به روش‌هایی که در جامعه‌شناسی تبیینی به کار می‌روند، «روش‌های کمی» می‌گویند که در مقابل روش‌های کیفی قرار می‌گیرند.

ماکس وبر معتقد بود آن‌چه جامعه‌شناسان از مطالعه پدیده‌ها می‌فهمند، باید با روش تجربی اثبات شود وگرنه ارزش علمی ندارد.

مسئله معنا درباره کل زندگی انسان و در مورد تمام پدیده‌های اجتماعی از جمله کنش‌ها مطرح است.

۵۸ ۴ روش رویکرد تفسیری، تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها) می‌باشد و موضوع این رویکرد، کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها است.

اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مانند یک فرد، یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد، از روش مطالعه موردی استفاده می‌کند.

۵۹ ۲ دانش جهان‌شمول (قوانین همه‌جایی و همیشگی) به رویکرد تبیینی مربوط است نه به رویکرد تفسیری که دانش محلی (این‌جایی و اکنونی) است.

۶۰ ۳ برای پی بردن به هدف کنش، باید به ذهن کنشگر راه یابیم و برای فهمیدن دلالت‌های کنش، باید به زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند، مراجعه کنیم به عبارت دیگر، فهم هر کنشی مستلزم دسترسی به معنای ذهنی (فردی) و معنای فرهنگی (اجتماعی) نهفته در آن است.

کنشگران فردی و جمعی، هم در معنای ذهنی و هم در معنای فرهنگی، فعال و خلاق‌اند علاوه بر این، خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معنای، موجب پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود.

زبان عربی (اختصاصی)

■ مناسب‌ترین گزینه را در جواب برای ترجمه یا تعریب مشخص کن (۶۸-۶۱):

۶۱ ۳ ترجمه کلمات مهم: سبحان: پاک و منزّه است / المسجد الأقصى: مسجد الاقصی

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ستایش می‌کنم (← پاک است)، مسجد دورتر (← مسجد الاقصی)

(۲) حرکت داده بوده (← حرکت داد)

(۴) ستایش از آن (مانند گزینه (۱))، مسجد دورتر (مانند گزینه (۱))

متن زیر را با دقت بخوان، سپس متناسب با آن به سؤالات زیر پاسخ بده (۶۹ - ۷۳):

سوارکار به سختی در صحرا راهش را ادامه می‌داد. پس مردی با او روبه‌رو شد و از او با التماس خواست که او را همراهش ببرد. پس سوارکار هم خواسته‌اش را پذیرفت. دقایقی بعد ... مرد، سوارکار را از اسب پایین انداخت و نزدیک بود که او را بکشد و سریعاً دور شد در حالی که می‌خندید. سوارکار فریاد زد در حالی که از اسبش ناامید شده بود: چیزی از تو می‌خواهم که امیدوارم قبولش کنی. مرد، مسخره‌کنان گفت: چه می‌خواهی در حالی که تو بدون شک در این مکان خشک، خواهی مرد؟ سوارکار پاسخ داد: از تو می‌خواهم که کسی را از آن‌چه که با من کردی، باخبر نکنی. مرد، با شگفتی به او نگاه کرد و از او پرسید: چرا؟ پس سوارکار گفت: می‌ترسم که در دنیا جوانمردی باقی نماند. مرد مسافتی را پی‌پیمود، سپس با حالت عذرخواهی برگشت، در حالی که می‌گفت: ای سوارکار! بدون شک درسی به من آموختی که هرگز آن را فراموش نخواهم کرد.

۶۹ ۳ ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) مرد نتوانست سوار اسب شود.
- ۲) مرد بابت آن‌چه با سوارکار کرد، پشیمان نشد.
- ۳) مرد در آغاز، سوارکار را فریب داده بود.
- ۴) سوارکار، مرد را بابت کارش ریشخند نکرد.

۷۰ ۴ ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) مرد نزدیک بود در صحرا بمیرد، برای همین از سوارکار کمک خواست.
- ۲) مرد به محض سوار اسب شدن، سوارکار را روی زمین انداخت.
- ۳) سوارکار با کار نیکو، مرد را بابت کارش پشیمان کرد.
- ۴) سوارکار به فکر اسبش نبود، بلکه قصدش هشیار ساختن مرد بود.

۷۱ ۲ ترجمه:

«این اسب (گوی) و این میدان» که برای استفاده از فرصت به کار می‌رود.

گزینه نادرست را در اعراب و تحلیل صرفی مشخص کن (۷۲ و ۷۳):

۷۲ ۱ مفعول به ← حال

۷۳ ۳ الجملة حالیه ← الجملة خبر

گزینه مناسب را در پاسخ به سؤالات آمده مشخص کن (۷۴ - ۸۰):

۷۴ ۱ «أَقْبَلَ» (ماضی باب إفعال) و «شراء» صحیح‌اند.

۷۵ ۱ ترجمه عبارت سؤال: «هیچ چیزی از زبان شایسته‌تر به زنتان شدن نیست.» در گزینه (۱) به این موضوع اشاره شده که از حرف زدن هر کسی می‌توان به شخصیتش پی برد.

ترجمه گزینه (۳): «زبان، وزنش کم و جرمش زیاد است.»

۷۶ ۴ پس از حروف مشبّهة بالفعل، بلافاصله فعل نمی‌آید، اما پس از «إنما» می‌توان بلافاصله فعل را به کار برد.

۷۷ ۱ ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- ۱) برای موفقیت بسیار تلاش کنید، بی‌گمان (إنّ) موفقیت با تلاش به دست می‌آید.
- ۲) فراموش نکن که (أنّ) که موفقیت از آسمان آماده نازل نمی‌شود.
- ۳) دانسته‌ایم که (أنّ) موفقیت همراه کسی است که تلاش می‌کند.
- ۴) این سنت دنیاست که (أنّ) هرکس تلاش کند، به موفقیت دست می‌یابد.

۷۸ ۲

[بی‌شک] غواصی که به عمق اقیانوس رفته بود، عکاسی کرد. «التقط» خبر از نوع فعل است. در سایر گزینه‌ها به ترتیب «مضاد»، «فی کتاب»، «معتصمون» خبر هستند.

۷۹ ۳

«قربة» مصدر است و نمی‌تواند حال شود. در سایر گزینه‌ها به ترتیب «مسرورة»، «مُخْلِصة»، «کریمة» حال محسوب می‌شوند.

۸۰ ۱ بررسی گزینه‌ها:

- ۱) «مُشفقة» حال برای «الأُمّ» از نوع اسم و «و هو بیگی» حال برای «ولد» از نوع جمله است.
- ۲) «و هو یمشی» حال برای «الولد» از نوع جمله است.
- ۳) «راضیه، مرضیه» هر دو حال از نوع اسم برای «النفس» هستند.
- ۴) «و هو عبد صالح» حال برای «لقمان» از نوع جمله است. دقت کنید که «مواظب قیمة» ترکیب وصفی است.

تاریخ

۸۱ ۴

الف) انقلاب مشروطیت تأثیر عمیقی بر دگرگونی بینش مورخان ایرانی داشت و توجه آنان را به ابعاد گوناگون رویدادهای تاریخی به ویژه نقش مردم جلب کرد. این بینش در کتاب تاریخ بیداری ایرانیان نوشته میرزا محمد ناظم الاسلام کرمانی پدیدار شده است.

ب) میرزا محمدجعفر خورموجی مؤلف کتاب «حقایق الاخبار ناصری» است. ج) میرزا فتحعلی‌خان آخوندزاده در رساله ایراد، شیوة تاریخ‌نویسی رضاقلی‌خان هدایت را به دلیل استفاده او از شعر در بیان رویدادها و به کار بردن الفاظ مصنوع ادبی مورد انتقاد قرار داد.

۸۲ ۳

اولین روزنامه ایران را میرزا صالح شیرازی، یکی از دانشجویان اعزامی به انگلستان با عنوان کاغذ اخبار در تهران منتشر کرد (۱۲۵۳ق). او در سفرنامه خود به روشنی از اندیشه‌های نوین غربی، به ویژه نظام حکومت مشروطه انگلیس، تعریف و تمجید کرده است.

۸۳ ۲ بررسی عبارت‌ها:

- الف) جنگ با عثمانی و تصرف بصره ← کریم‌خان زند
- ب) برچیده شدن بساط حکومت جانشینان نادر ← آقا محمدخان قاجار
- ج) استخدام جان التون انگلیسی به منظور تأسیس نیروی دریایی ← نادر افشار
- د) الف ← ب

۸۴ ۱ بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) در دوره نادر افشار، معافیت‌های گمرکی برای انگلیسی‌ها اعمال شد. د) اصفهان توسط نادر افشار بازسازی شد. توجه: در پی سقوط صفویه هنر و معماری دچار رکود نشد.

۸۵ ۴

در سال ۱۸۵۷م پس از سرکوب شورش سربازان هند دولت انگلستان رسماً هند را جزئی از قلمرو خویش اعلام کرد و ملکه انگلستان به امپراتریس هند و بریتانیا ملقب شد.

۸۶ ۲ سرازیر شدن ثروت افسانه‌ای سرزمین‌های استعمارشده هند و آمریکا و همچنین نظام گسترده برده‌داری و تجارت پرسود آن، به شکل‌گیری انقلاب صنعتی کمک کرد.

دو پیامد مهم انقلاب صنعتی:

- ۱- گسترش استعمار و غارت کشورهای آسیایی و آفریقایی
- ۲- افزایش استعمار و بهره‌کشی از کارگران (در داخل اروپا).

۸۷ ۴ در زمان ناصرالدین شاه، انگلیسی‌ها براساس قراردادهای پاریس و گلداسمیت، بخش‌هایی از نواحی شرقی را از ایران جدا کردند.

۸۸ ۱ بررسی عبارت‌های نادرست،

(ب) قرارداد آخال در زمان حکومت ناصرالدین شاه میان قاجارها و روس‌ها منعقد شد.

(ج) براساس قرارداد گلداسمیت، مناطقی از سیستان و بلوچستان از خاک ایران جدا و ضمیمه هندوستان شد.

۸۹ ۳ پرسابقه‌ترین و گسترده‌ترین وزارتخانه دوره قاجار، وزارت مالیه به ریاست مستوفی‌الممالک بود.

۹۰ ۱ همه عبارت‌های داده‌شده درباره صدراعظم‌های دوره قاجار و اقدامات و تحولات زمان آن‌ها صحیح است.

۹۱ ۴ با پایان یافتن جنگ در اروپا و سرازیر شدن سیل کالاهای اروپایی، صنایع دستی ایران به تدریج رو به انحطاط نهاد.

۹۲ ۲ بررسی عبارت‌های نادرست،

(ب) هنر تئاتر به سبک اروپایی از دوره قاجار به همت دانشجویان اعزامی به اروپا، در ایران گسترش یافت.

(ج) ساخت بناهای کارت‌پستالی از دوره ناصرالدین شاه مرسوم شد.

۹۳ ۱ یکی از حوادث شتاب‌دهنده جنبش مشروطیت، ماجرای نوز بلژیکی بود. انتشار عکس سیمو نوز بلژیکی با لباس روحانیت و در حالی که

قلیان به دست داشت، در میان مردم، موجی از اعتراضات را برانگیخت. رهبری این حرکت اعتراضی را آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی به عهده داشت. در واقع این حرکت، اولین جرعه نهضت مشروطه بود.

۹۴ ۳ بررسی گزینه‌ها،

(۱) درست - درست

(۲) درست - درست

(۳) درست - نادرست (در جریان مهاجرت صفری، مهاجران خواسته‌های خود را از طریق سفیر عثمانی به گوش شاه رساندند.)

(۴) نادرست (مهاجران خواستار ایجاد عدالتخانه در همه شهرها بودند) - نادرست (فرمان مشروطه توسط مظفرالدین شاه صادر شد.)

۹۵ ۴ مجلس اول دریافت وام از دولت‌های خارجی را رد و برای حل این مشکل، به تأسیس بانک ملی اقدام کرد.

۹۶ ۴ بررسی عبارت‌های نادرست،

(الف) انگلیسی‌ها بعد از انحلال مجلس دوم شورای ملی توسط نخست‌وزیر ایران، قوایی از هندوستان را وارد جنوب ایران کردند.

(ب) شیخ فضل‌الله نوری پس از فتح تهران توسط مشروطه‌خواهان دستگیر و اعدام شد.

(د) آیت‌الله آخوند خراسانی، برای بسیج مردم در برابر زورگویی‌های بیگانگان، تصمیم گرفت به سوی ایران حرکت کند اما شب قبل از حرکت، به طرز

مشکوک، درگذشت.

۹۷ ۴ بررسی عبارت‌های نادرست،

(الف) روسیه سیاست توسعه‌طلبانه‌ای نسبت به همسایگان جنوبی خود در پیش گرفت.

(ه) انقلابیون فرانسوی در سال ۱۷۸۹ (قرن ۱۸) پادشاه فرانسه را وادار به پذیرش نظام مشروطه سلطنتی کردند.

۹۸ ۳ با نزدیک شدن ارتش روسیه به تهران، شماری از ملیون، شامل

برخی از نمایندگان مجلس شورای ملی، وزیران و شخصیت‌های مذهبی، به کرمانشاه مهاجرت نمودند و دولت موقت ملی را در آن شهر تأسیس کردند اما

به دنبال شکست سپاه عثمانی از نیروهای اتفاق مثلث، دولت موقت فرو

پاشید و اعضای آن پراکنده شدند.

۹۹ ۲ لنین که به مردم روسیه وعده صلح داده بود، متصرفات وسیعی

را به متحدین واگذار کرد و در مقابل با آن‌ها قرارداد صلح بست و سربازان

روسی را از جبهه‌های جنگ خارج کرد.

۱۰۰ ۳ براساس پیمان صلح ورسای، بخش‌هایی از خاک آلمان به

فرانسه و لهستان واگذار شد.

جغرافیا

۱۰۱ ۱ همه عبارت‌های داده‌شده صحیح هستند.

۱۰۲ ۳ در شهرها خانه‌ها و مغازه‌ها و فضاهای صنعتی به هم

فشرده‌ترند و فعالیت‌های متنوع در فضاهای محدودتری متراکم شده‌اند.

در اغلب سکونتگاه‌های روستایی، درصد بیشتری از جمعیت فعال در بخش

کشاورزی فعالیت می‌کنند.

۱۰۳ ۲ بررسی عبارت نادرست،

(الف) آستانه جمعیتی نفوذ، یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا،

خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند. با توجه به طرح‌واره، آستانه

جمعیتی نفوذ در سکونتگاه B از A بیشتر است.

۱۰۴ ۴ میزان رشد سالیانه شهرنشینی در آسیا و آفریقا به ۱/۵ درصد

می‌رسد. در کشورهای این نواحی، بخش عمده‌ای از رشد شهرنشینی به علت

صنعتی شدن و توسعه کارخانه‌ها و یا رشد بخش خدمات و ورود این کشورها به

تجارت جهانی و به دنبال آن، مهاجرت فزاینده روستاییان به شهرها به

منظور اشتغال و دستمزد بیشتر بوده است. رشد شهرنشینی در این نواحی طی

دوره‌های زمانی کوتاه‌تر و سریع‌تر از رشد صنعتی رخ داد و چون شهرها از نظر

امکانات و تسهیلات، آمادگی لازم برای ورود مهاجران روستایی را نداشتند،

مشکلات زیادی برای روستاها و شهرها به وجود آمد.

۱۰۵ ۳ مهم‌ترین ویژگی‌های مگالاپلیس‌ها: تمرکز و انبوهی جمعیت شهری، تمرکز مؤسسات مالی و پولی، تمرکز صنایع دانش‌بنیان و فراوانی آمد و شد بین مادرشهرهای همجوار با انواع وسایل حمل‌ونقل زمینی و هوایی.

۱۰۶ ۳ از سال ۱۳۳۵، روند شهرنشینی در ایران سرعت گرفت و دوره شهرنشینی سریع آغاز شد. مهم‌ترین علل شهرنشینی سریع عبارت بودند از: الف) از آن‌جا که بودجه کشور ما متکی به درآمد حاصل از فروش نفت است و این درآمد در دست دولت ذخیره می‌شود، دولت‌ها با استفاده از درآمد نفتی، بیشترین سرمایه‌گذاری‌ها، توسعه کارخانه‌ها و تجهیزات و زیرساخت‌ها را به شهرها اختصاص دادند. ب) از سال ۱۳۴۱ اصلاحات ارضی در روستاها انجام گرفت.

توجه: اصلاحات ارضی یعنی تغییر قوانین مالکیت زمین و توزیع مجدد آن به نفع کشاورزان.

۱۰۷ ۲ یکی از پدیده‌های ناشی از نظام اقتصادی سرمایه‌داری، نابرابری فضایی است. در بیشتر شهرها امکانات و خدمات شهری به طور عادلانه و متوازن توزیع نشده‌اند و میان مناطق برخوردار و مرفه و مناطق محروم، تفاوت‌های چشمگیری از نظر فضای جغرافیایی مشاهده می‌شود.

۱۰۸ ۲ بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) رفع نیازهای افراد ویژه در طراحی مبلمان شهری (هدف) ← طراحی خط بساوی در ساختمان‌های عمومی و پارک‌ها (وسیله)
ج) مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها و تأمین امنیت (هدف) ← گسترش آموزش عمومی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای شهروندان (وسیله)

۱۰۹ ۳ توجه: سرانه استاندارد و قابل قبول برای هر نوع کاربری در

نواحی مختلف، متفاوت است. در نقشه‌های کاربری زمین، پراکندگی انواع عملکردهای شهر یا روستا نمایش داده می‌شود. برنامه‌ریزان پس از مطالعه و شناسایی کاربری‌های موجود در شهر یا روستا، میزان وسعت هر کاربری یا عملکرد را نسبت به مساحت کل شهر یا روستا محاسبه می‌کنند. مطالعه کاربری زمین به برنامه‌ریزان کمک می‌کند که محدودیت‌ها را بشناسند و به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که از فضاهای شهر یا روستا به طور مناسب و متعادل استفاده شود.

۱۱۰ ۱ همه عبارت‌های داده‌شده درباره علل وجود مشکلات اقتصادی در روستاها صحیح است.

۱۱۱ ۴ اعضای شوراهای اسلامی شهر و روستا با رأی مردم انتخاب می‌شوند و بدین وسیله مردم از طریق نمایندگان خود باید در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای برنامه‌ها در شهر و روستا دخالت داشته باشند و بر کار نهادهای مدیریتی نظارت کنند.

۱۱۲ ۳ آمایش سرزمین عبارت است از سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت‌ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

۱۱۳ ۳ داده‌ها و اطلاعات جغرافیایی دو مؤلفه دارند: موقعیت جغرافیایی دارند (داده‌های مکانی) و دارای ویژگی‌هایی هستند (داده‌های توصیفی).

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) منطقه خلیج فارس ← مکانی / مهم‌ترین انبار نفت جهان ← توصیفی
- ۲) برجسته‌ترین کله‌های ایران ← توصیفی / غرب بیابان لوت در منطقه شهداد در استان کرمان ← مکانی
- ۳) اقتصاد کشورهای مرکز مبتنی بر تولید و صدور انواع کالاهای کارخانه‌ای و صنعتی است ← توصیفی
- ۴) چین ← مکانی / قدرت صنعتی جهانی ← توصیفی

۱۱۴ ۳ بررسی عبارت‌ها:

- الف) کدبندی و ذخیره اطلاعات به صورت رقمی ← مرحله ورودی
- ب) نمایش اطلاعات به صورت نقشه و نمودار ← مرحله خروجی
- ج) تحلیل فضایی و مدل‌سازی ← مرحله پردازش
- الف) ج ← ب

۱۱۵ ۴ الف) جابه‌جایی و انتقال نفت و گاز ← انتقال از طریق خطوط لوله و کشتی‌های فله‌بر

- ب) عدم نیاز به احداث مسیر ← هواپیما
- ج) طی مسافت‌های طولانی و صرفه‌جویی در زمان ← هواپیما (حمل‌ونقل هوایی)

۱۱۶ ۴ یکی از عواملی که ظرفیت جابه‌جایی کالا را در حمل‌ونقل دریایی سرعت بخشید، تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر بود. قبل از تولید کانتینرها، کشتی‌ها زمان زیادی در بندرها برای تخلیه و بارگیری توقف می‌کردند. کانتینرها که از نظر اندازه، استانداردهای مشخصی دارند، سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها را افزایش می‌دهند. همچنین قرار گرفتن کالاها در محفظه‌های خاص و وجود برجسب‌هایی با مشخصات کالاها در روی کانتینرها مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر می‌کند.

۱۱۷ ۱ ایالات متحده آمریکا دارای گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی در جهان است.

بیشترین میزان خطوط سریع‌السیر و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان متعلق به کشور چین است.

۱۱۸ ۱ همه عبارت‌های داده‌شده صحیح هستند.

۱۱۹ ۴ بررسی عبارت‌های نادرست:

- الف) اولین هواپیمای جت در طی جنگ جهانی دوم در آلمان ساخته شد.
- د) کشور ما گاز طبیعی را از طریق خطوط لوله به کشورهای ترکیه، عراق، آذربایجان و ارمنستان صادر می‌کند.

۱۲۰ ۳ از آن‌جا که حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی در جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

۱۲۱ | ۱

انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند، دو جنبه می‌یابد: «وجود داشتن» و «چیستی داشتن». پس وقتی می‌گوییم «انسان موجود است»، «آب موجود است»، «اسب موجود است» یعنی دربارهٔ واقعیات یا موضوعات مختلفی سخن می‌گوییم که محمول همهٔ آن‌ها وجود است و چون محمول واحدی به نام وجود را به واقعیات یا موضوعات مختلف نسبت داده‌ایم، لذا وجود، وجه مشترک موجودات می‌شود و ماهیت، وجه اختصاصی آن‌ها.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ و ۳) موضوعات بی‌شمار و مصادیق گوناگون ما ماهیت است و محمول ما که قابلیت حمل و انطباق بر موضوعات بی‌شمار و مصادیق گوناگون را دارد، وجود است نه ماهیت.

۴) اگر بخواهیم وجود را بر موضوعات بی‌شمار و مصادیق گوناگون حمل کنیم، نیازمند دلیل هستیم. حال ممکن است این دلیل از طریق حس و تجربه شناسایی شود یا از طریق عقل محض. پس رابطهٔ ذاتی میان «موضوعات بی‌شمار و مصادیق گوناگون» و «وجود» برقرار نیست و لذا می‌توان وجود را از موضوعات بی‌شمار و مصادیق گوناگون جدا کرد.

۱۲۲ | ۳

اگر وجود عین ماهیت یا جزء ماهیت باشد، نفی ماهیت از وجود، ممکن نخواهد شد و حال آن‌که ما می‌توانیم وجود را از ماهیات گوناگون نفی کنیم و مثلاً بگوییم آسمان نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن می‌بود، تصور وجود از تصور ماهیت متفک نمی‌شد و هرگاه ماهیت را تصور می‌کردیم، وجود نیز تصور می‌شد و حال آن‌که گاهی ماهیتی را تصور می‌کنیم و در آن حال توجهی به نیستی یا هستی آن نداریم و از هستی یا نیستی آن غفلت داریم. پس امکان انفکاک وجود از ماهیت در تعقل، دلیل محکمی است مبنی بر این‌که وجود عین یا جزء ماهیت نیست.

۲) اگر مفهوم وجود عین مفهوم ماهیت باشد، لازم می‌آید همهٔ ماهیات یکی باشند، زیرا مفهوم وجود، مفهومی واحد است. حال اگر فرض کنیم این مفهوم واحد عین مفهوم همهٔ ماهیات باشد، لازم می‌آید همهٔ ماهیات یک مفهوم داشته باشند. به عنوان مثال، اگر مفهوم وجود هم با مفهوم انسان و هم با مفهوم آسمان و هم با مفهوم گل و ... مساوی باشد، در آن صورت، مفهوم انسان و آسمان و گل و ... مساوی یکدیگر و عین یکدیگر خواهند بود.

اگر وجود عین ماهیت یا جزء ماهیت باشد، ذاتی ماهیت خواهد بود و ذاتی شیء قابل سلب از آن شیء نیست.

۴) این فرض که وجود جزء ماهیت باشد، مستلزم تسلسل است، زیرا اگر وجود، مثلاً جنس برای ماهیت باشد، لازم می‌آید که جزء دیگر ماهیت که آن هم خودش ماهیتی است، خودش موجود باشد و لازم می‌آید که وجود، جزء آن جزء هم باشد و چون آن جزء نیز موجود است، لازم می‌آید که وجود، جزء آن نیز باشد و همین‌طور الی غیرالتهایه.

۱۲۳ | ۱

مغایرت وجود و ماهیت پایهٔ یکی از برهان‌های ابن‌سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب و امکان» قرار گرفت. طبق اصل مغایرت وجود و ماهیت، مفهوم وجود نه عین مفهوم ماهیت است نه جزء آن؛ زیرا اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن باشد، آن‌گاه تصور وجود از تصور ماهیت قابل جدایی نبود و ما هرگاه ماهیتی را تصور کنیم، وجود نیز همراه آن تصور قابل تصور بود و حال آن‌که ما گاهی ماهیتی را تصور می‌کنیم و در آن حال توجهی به نیستی یا هستی آن نداریم و از هستی یا نیستی آن غفلت داریم. هم‌چنین اگر وجود عین هر ماهیتی بود، لازم می‌آمد که همهٔ ماهیات یکی باشند، زیرا وجود، مفهوم واحدی است و اگر این مفهوم واحد عین مفهوم همهٔ ماهیات باشد، لازم می‌آید که همهٔ ماهیات یک مفهوم داشته باشند. اما اگر وجود جزء ماهیت باشد، آن‌گاه مستلزم تسلسل است، زیرا اگر وجود، مثلاً جنس برای ماهیت باشد، لازم می‌آید که جزء دیگر ماهیت که آن هم خودش ماهیتی است، خودش موجود باشد و لازم می‌آید که وجود، جزء آن جزء هم باشد و چون آن جزء نیز موجود است، لازم می‌آید که وجود، جزء آن نیز باشد و ...

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ و ۳) مغایرت وجود و ماهیت (و نه عینیت وجود و ماهیت) پایهٔ یکی از برهان‌های ابن‌سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب و امکان» قرار گرفت.

۴) عبارت «وجود و ماهیت اجزای مختلف یک شیء را تشکیل می‌دهند» با مفهوم مغایرت وجود و ماهیت سازگار نیست.

۱۲۴ | ۴

هر موجودی که واقعیت دارد، واجب‌الوجود است. حال یا واجب‌الوجود بالذات است یا واجب‌الوجود بالغیر. پس نمی‌توان آن را تنها در واجب‌الوجود بالذات یا تنها در واجب‌الوجود بالغیر محصور کرد. (رد گزینه‌های ۱)، ۲) و ۳) هر معدومی نیز ممتنع‌الوجود است و این امتناع یا از ناحیهٔ ذات است که می‌شود ممتنع‌الوجود بالذات، یا از ناحیهٔ «غیر» است که می‌شود، ممتنع‌الوجود بالغیر. پس نمی‌توان آن را تنها در ممتنع‌الوجود بالذات یا تنها در ممتنع‌الوجود بالغیر محصور کرد. ممکن‌الوجود بالغیر هم نداریم، زیرا هر موجودی در ماهیت و ذات خود، ممکن‌الوجود است.

۱۲۵ | ۴

هر مفهومی را که هم می‌تواند وجود داشته باشد و هم می‌تواند وجود نداشته باشد و نسبت ذات آن به وجود و عدم یکسان است، به عبارتی؛ دانش نسبت به وجود و عدم تفاوتی نمی‌کند، ممکن‌الوجود می‌نامیم. بنابراین، اگر مفهومی مانند «ابلیس سه سانتی‌متری» را در ذهن خودمان بی‌آوریم و در نظر بگیریم، اما در خارج آن را نیابیم، می‌تواند بدان جهت باشد که علت آن پیدا نشده تا آن را از حالت امکان خارج کند و موجود نماید. پس از نظر عقلی، وجود داشتن «ابلیس سه سانتی‌متری» محال و ممتنع نیست، بلکه امری امکانی است.

۱) هر مفهومی را که در نظر بگیریم، چهار فرض می‌توان برای آن در نظر گرفت: فرض اول: وجود برایش ضرورت دارد. فرض دوم: عدم، برایش ضرورت دارد. فرض سوم: هر دو برایش ضرورت دارد. فرض چهارم، هیچ‌کدام برایش ضرورت ندارد. اگر وجود برایش ضرورت داشته باشد، آن‌گاه واجب‌الوجود خواهد بود. اگر عدم برایش ضرورت داشته باشد، آن‌گاه ممتنع‌الوجود خواهد بود. اگر هیچ‌یک از وجود و عدم برای آن ضرورت نداشت، ممکن‌الوجود می‌شود. فرض سوم، اصلاً مطرح نمی‌شود چرا که به تناقض می‌انجامد چون ضرورت وجود و عدم برای یک امر به معنای اجتماع نقیضین است و محال می‌باشد.

۲ و ۳) «ابلیس سه سانتی‌متری» ممکن‌الوجود است و ماکاری به واقعیت داشتن یا نداشتن آن نداریم.

۱۲۶ ۲) همه موجودی که اکنون موجودند و جهان موجودات را تشکیل داده‌اند، در ماهیت و ذات خود، ممکن‌الوجود هستند و با «وجود» رابطه «امکانی» دارند. همین رابطه امکانی به ذات و ماهیت آن اجازه می‌دهد که اگر علت وجود آن فراهم شود، آن نیز موجود شود و در خارج تحقق یابد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) هر موجودی در ماهیت و ذات خود، ممکن‌الوجود (نه واجب‌الوجود بالغیر) است. ۳) واجب‌الوجود بالغیر، در واقع همان ممکن‌الوجودی است که به علت آمدن علت آن، از حالت امکان ذاتی به حالت وجوب بالغیر رسیده است. (نه بالعکس) ۴) تنها ممتنع‌الوجود نیست که ویژگی عدم را در ذات دارد و فرض وجود برایش ضرورت ندارد، بلکه ممکن‌الوجود هم از لحاظ ذات، این‌گونه است.

۱۲۷ ۱) اموری که داخل در دایره وجود هستند، از نظر عقلی به دو قسم قابل تقسیم‌اند:

- ۱- اموری که هرگاه ذاتش را در نظر بگیریم، وجودش حتمی و ضروری است.
- ۲- اموری که وقتی آن‌ها را از جهت ذات و ماهیت خویش در نظر می‌گیریم، وجودشان واجب و ضروری نیست. (البته ممتنع هم نیست، زیرا امر ممتنع در دایره هستی داخل نیست.)

چنین اموری با وجود رابطه «امکانی» دارند.

۱۲۸ ۲) رابطه علتیت، رابطه‌ای وجودی است که در آن، یک طرف (علت) به طرف دیگر (معلول) وجود می‌دهد. کلمه «چرا» بازتابی از درک همین رابطه در ذهن انسان‌هاست و وقتی که یک انسان می‌گوید «چرا» به دنبال یافتن علت یک پدیده و یک حادثه است. «چرا» یعنی «به چه علت؟»، «علت این حادثه چیست؟». پس می‌توانیم بگوییم که مفهوم «چرا» همان سؤالی است که ذهن انسان از علت اشیا می‌کند و بنابراین اگر ذهن انسان ادراک کلی از علت و معلول نداشت، آن‌گاه مفهوم «چرا» هم در ذهن وجود پیدا نمی‌کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۳) انسان با سؤال «چرا» می‌کوشد از طریق استدلال (نه تعریف) رابطه‌های علی میان پدیده‌ها را بشناسد. هم‌چنین درک رابطه‌های علی میان پدیده‌ها، عقلی است نه تجربی.

۴) بحث یافتن علل پدیده‌ها با پذیرش مفهوم اتفاق بی‌معنی است.

در میان فیلسوفان تجربه‌گرا، دیوید هیوم، فیلسوف قرن هجدهم انگلستان نظر خاصی دارد. او با تجربه‌گرایان هم‌عقیده است که تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است، اما می‌گوید رابطه ضروری میان علت و معلول، یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده حسی و تجربه به دست آورد و باید یک راه تجربی دیگر برای آن پیدا کرد. او می‌گوید حس فقط می‌تواند اجسام و رنگ‌ها و شکل‌ها و اموری از این قبیل را به ما نشان دهد؛ مثلاً چشم می‌بیند که با آمدن خورشید به آسمان، زمین روشن می‌شود اما این‌که یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید و روشنی زمین باشد، چنین چیزی با حس قابل مشاهده نیست. او از همین مثال برای راه‌حل خود استفاده می‌کند و می‌گوید بر اثر تکرار مشاهده طلوع خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین منعکس می‌شود که یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین وجود دارد. او این انعکاس ذهنی را «تداعی» می‌نامد و می‌گوید تداعی علت چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی و پشت سر هم آمدن پدیده‌ها نیست. از این طریق است که ما پنداشته‌ایم یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین برقرار است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۴) از نظر هیوم، ضرورت و ارتباط علی بین دو پدیده وجود ندارد و تقارن و تعاقب میان پدیده‌ها، موجب چنین تصویری شده است و عامل این تعاقب عادت ذهنی است.

۲) هیوم می‌گوید رابطه ضروری میان علت و معلول، یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده حسی و تجربه به دست آورد و باید یک راه تجربی دیگر برای آن پیدا کرد.

یکی از نتایج اصل سنخیت، آن است که انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با آن را دارد؛ به همین سبب، می‌کوشد ویژگی‌های هر شیء را بشناسد و به تفاوت‌های آن با اشیا دیگر پی ببرد تا بهتر بتواند آثار ویژه آن را شناسایی کند. البته برای این‌که بدانیم از هر علتی، کدام معلول پدید می‌آید، باید از تجربه کمک بگیریم و از طرق مختلف تجربی، آثار و معلول‌های هر علتی را شناسایی کنیم. فیلسوفان به‌جز فیلسوفان تجربه‌گرا می‌گویند که اصل سنخیت پشتوانه عقلی نظم دقیق جهان است و دانشمندان با تکیه بر همین اصل، تحقیقات علمی خود را پیگیری می‌کنند؛ دانشمندان نیز وقتی با پدیده‌ای مواجه می‌شوند و می‌خواهند علت آن را بیابند، به سراغ عواملی می‌روند که تناسب بیشتری با آن پدیده دارند و علت آن پدیده را در میان آن عوامل جست‌وجو می‌کنند تا بتوانند به علت ویژه آن پدیده دست یابند. پس اصل «سنخیت میان علت و معلول» نظم خاصی در جهان برقرار می‌کند و به ما می‌فهماند که هر چیزی نمی‌تواند منشأ هر چیزی شود. کشاورز، صنعتگر، طبیب و هر کسی که در یک کار خاص وارد شده و برای آن برنامه‌ریزی کرده، متوجه همین اصل بوده است، گرچه عبارت «سنخیت میان علت و معلول» به گوش او نرسیده باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) سؤال در مورد اصل سنخیت است و با موضوع گزینه (۱) ارتباطی ندارد. از سوی دیگر، فهم این‌که چه چیزی، علت چه چیزی است، از طریق تجربه و مشاهده به دست می‌آید، مثلاً می‌دانیم که آب چه خواص و آثاری دارد و آهن، چه خواص و آثار دیگر.

(۲) دانشمندان (نه همه فلاسفه) وقتی بنا پدیده‌های مواجه می‌شوند و می‌خواهند علت آن را بیابند، به سراغ عواملی می‌روند که تناسب بیشتری با آن پدیده دارند و علت آن پدیده را در میان آن عوامل جست‌وجو می‌کنند تا بتوانند به علت ویژه آن پدیده دست یابند. البته آنان برای این‌که بدانند از هر علتی کدام معلول پدید می‌آید، از تجربه کمک می‌گیرند و از طرق مختلف تجربی، آثار و معلول‌های هر علتی را شناسایی می‌کنند.

(۴) عبارت ذکرشده در سؤال در مورد اصل سنخیت است و با موضوع گزینه (۴) که در خصوص بررسی معنی سوم اتفاق است، سازگار نیست.

۱۳۱

طبق نظریهٔ دموکریتوس، برخورد اتفاقی اتم‌ها و ذرات ریز تجزیه‌ناپذیر و غیرقابل تقسیم و سرگردان در فضای غیرمتناهی سبب پیدایش عناصر و اشیا فعلی در جهان شده است. حال اگر ما این نظریه را بپذیریم و بگوییم که برخورد ذرات، امری تصادفی است، در آن صورت، برای مجموعهٔ حوادثی که در جهان رخ می‌دهد، نمی‌توانیم هدف و غایت معین و از پیش تعیین‌شده‌ای قائل شویم. یعنی اتفاق به معنای نفی غایت‌مندی را پذیرفته‌ایم. پذیرفتن این معنای اتفاق، معمولاً نفی «علت نخستین» و «آفریننده» را به دنبال دارد؛ زیرا غایت‌مندی بودن جهان بدان معناست که مجموعهٔ حوادثی که در جهان رخ می‌دهد، برای رسیدن به هدف و غایت معین و از پیش تعیین‌شده است. قبول این غایت‌مندی نیز فقط با قبول علت نخستین و علّة‌العلل، یعنی قبول آفریننده امکان‌پذیر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) رخ دادن حوادث غیرمنتظره و پیش‌بینی‌نشده در طبیعت مربوط به علم ناقص و محدود ما نسبت به حوادث پیرامونی است و نه غایت‌مندی زنجیرهٔ حوادث را نفی می‌کند و نه علت نخستین را.

(۲) اگر نظریهٔ مبنایک را به این معنا تفسیر کنیم که ذرات کوچک و بسیار فشرده در ابتدا وجود داشته و نه به صورت خودبه‌خود، بلکه براساس علتی که برای ما تاکنون ناشناخته است، انفجاری رخ داده و جهان گسترش یافته، هیچ‌کدام از معانی اتفاق را دربر ندارد و با هیچ‌کدام از اصول علیت مخالف نیست و وجود علت نخستین را نیز نفی نمی‌کند.

(۳) تکامل تدریجی جهان طبیعت و موجودات آن که برای رسیدن به هدف و غایت معین و از پیش تعیین‌شده صورت گیرد، به معنی پیدایش اتفاقی جهان طبیعت و موجودات آن و نیز پذیرش اتفاق، نفی غایت‌مندی زنجیرهٔ حوادث و حتی نفی علت نخستین نیست.

۱۳۲

اگر کسی واقعاً اصل سنخیت میان علت و معلول را انکار کند و پدید آمدن هر چیزی از هر چیزی را ممکن بداند، به هیچ کاری دست نخواهد زد؛ مثلاً نمی‌تواند برای رفع تشنگی آب بیاشامد؛ زیرا میان آب و رفع تشنگی رابطه‌ای مشاهده نمی‌کند. علاوه بر این، چنین فردی نمی‌تواند نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کند و دلیل آن را به دست آورد. او حتی نمی‌تواند دانشمندان را به کشف علل پدیده‌ها تشویق نماید. در حقیقت، انکار اصل سنخیت، بی‌اعتباری همهٔ علوم و بی‌اعتنایی به آن‌ها را به دنبال دارد و متناقض با یک هستی نظام‌مند و قانونمند می‌باشد. پس اگر کسی واقعاً اصل سنخیت میان علت و معلول را انکار کند، نه تنها نمی‌تواند هیچ حادثه‌ای را پیش‌بینی کند بلکه نمی‌تواند از هر موجودی آثار و لوازم خاص آن را انتظار داشته باشد و چنین کسی نمی‌داند که برای پیدا کردن علل حوادث، باید در کدام زمینه جست‌وجو کند. یعنی اصولاً چنین شخصی باید منکر رشته‌های تخصصی در علوم شود؛ زیرا شکل‌گیری دانش‌های مختلف بشری مانند زیست‌شناسی، فیزیک و شیمی نشان می‌دهد که میان پدیده‌های خاص روابط خاصی شکل می‌گیرد که ویژهٔ آن پدیده‌هاست.

۱۳۳

هر یک از عوامل پدیدآورندهٔ یک معلول به تنهایی را علت ناقص می‌گویند، اما مجموعهٔ عوامل ایجادکنندهٔ معلول را علت تامه می‌گویند. پس هرگاه علت تامه موجود باشد، علت ناقص هم موجود است، نه بالعکس.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) وقتی می‌گوییم هر یک از عوامل پدیدآورندهٔ یک معلول به تنهایی، علت ناقص و مجموعهٔ عوامل ایجادکنندهٔ معلول، علت تامه است، پس می‌توان گفت که مصادیق علت تامه اعم از مصادیق علت ناقص است.

(۲ و ۴) مثلاً نوشتن روی کاغذ، معلول عواملی از قبیل انسان، قلم، گرفتن قلم در دست، اندیشه کردن، اراده کردن و حرکت دست می‌باشد و نوشتن وقتی محقق می‌شود که همهٔ عوامل دخیل در آن موجود باشند. حتی اگر یک عامل هم نباشد، آن معلول پدید نخواهد آمد؛ مثلاً اگر انسان باشد، اما اراده نکند، نوشتن تحقق پیدا نخواهد کرد. پس علت ناقصه شرایط تحقق معلول است، اما علت تامه مجموع شرایط می‌باشد.

۱۳۴

بحث دربارهٔ خدا، از یک جهت مربوط به یکی از فلسفه‌های مضاف، یعنی «فلسفهٔ دین» است؛ زیرا به مهم‌ترین موضوع همهٔ ادیان، یعنی خدا می‌پردازد. از جهت دیگر، این موضوع مربوط به «وجودشناسی» است؛ زیرا یک بحث مهم در وجودشناسی، شناخت علّة‌العلل و علت نخستین و مبدأ هستی و وجود، یعنی واجب‌الوجود بالذات است. پس این بحث از آن جهت به وجودشناسی مربوط است که با استفاده از مفاهیم اساسی وجودشناسی، یعنی امکان، وجوب و علیت، به اثبات واجب‌الوجود بالذات یا علّة‌العلل می‌پردازیم. از سوی دیگر، کانت، راهی متفاوت با دکارت و دیگر فیلسوفان عقل‌گرای پیشین برای پذیرش خدا پیمود. او به جای اثبات وجود خدا از طریق نظم یا برهان علیت و یا وجوب و امکان، ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد. داستایوفسکی نیز با بیان این جمله که «اگر خدایی وجود نداشته باشد، هر کاری مجاز است» مانند کانت درصدد بود تا نشان دهد قبول

۴) برخی از فیلسوفان غربی مانند کِرکگور، فیلسوف دانمارکی قرن نوزدهم و ویلیام جیمز، فیلسوف آمریکایی قرون نوزدهم و بیستم، و برگسون، فیلسوف فرانسوی قرن بیستم، راه دیگری برای معنابخشی به زندگی پیش گرفتند و از تجربه‌های معنوی درونی و عشق و عرفان برای باور به وجود خداوند استفاده کردند. این فیلسوفان در عین اعتقاد راسخ به خدا، به جای ذکر دلایل اثبات وجود او، به رابطه میان «اعتقاد به خدا» و «معناداری زندگی» توجه کردند و نشان دادند که زندگی بدون اعتقاد به خدایی که مبدأ خیر و زیبایی و ناظر بر انسان باشد، دچار خلأ معنایی و پوچی آزاردهنده‌ای خواهد شد.

۱۳۷ ۲) فارابی، برهانی بر وجود خدا ارائه می‌کند که مبتنی بر محال بودن تسلسل نامتناهی علت‌هاست. فارابی می‌گوید اگر پدیده‌ای که الان موجود است، معلول علتی باشد و آن علت هم معلول علت دیگری باشد و سلسله این علت و معلول‌ها، بخواهد تا بی‌نهایت پیش رود، چنین تسلسلی محال است و در خارج تحقق نمی‌یابد زیرا اگر سلسله علت‌ها بخواهد تا بی‌نهایت به عقب برگردد و هر علتی وابسته به علت قبل از خود باشد، بدین معناست که آغاز و ابتدایی در کار نباشد؛ و در این صورت اصلاً چیزی پدید نمی‌آید تا نوبت به معلولی برسد که اکنون پیش روی ماست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۳) فیلسوفان مسلمان به ویژه فارابی در اثبات خدا از اصل محال بودن تسلسل نامتناهی علت‌ها استفاده کرده‌اند نه جهت اثبات جهان‌شناسی فلسفی خود.

۴) محال بودن تسلسل نامتناهی علت‌ها به این معنی است که اگر تعداد علت‌ها (نه معلول‌ها) بخواهد بی‌نهایت باشد، به معنی آن است که باید بی‌نهایت پدیده موجود باشد تا نوبت به معلول پیش روی ما برسد و چنین چیزی امکان‌پذیر نیست.

۱۳۸ ۱) از نظر ملاصدرا همه موجودات و واقعیات جهان، عین وابستگی و نیاز هستند و «وابستگی» و «نیاز به غیر»، سراسر وجود آن‌ها را فراگرفته است. وی این وابسته بودن و نیازمندی را «امکان فقری» یا فقر وجودی نامید و استدلال خود را براساس این مفهوم، این‌گونه تنظیم کرد: مقدمه ۱: به موجودات پیرامونمان که نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که وجودشان عین وابستگی و نیاز به دیگری است.

مقدمه ۲: موجودات وابسته و نیازمند باید به وجودی متصل باشند که آن موجود در ذات خود، نیازی به غیر نداشته باشد.

نتیجه: پس موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته هستند بنابراین، از نظر ملاصدرا وجود دو گونه است: ۱- وجود بی‌نیاز و غیروابسته ۲- وجودهای نیازمند و وابسته

طبق نظریه «امکان فقری» یا «فقر وجودی»، جهان هستی یکپارچه نیاز تعلق به ذات الهی است و از خود هیچ استقلال ندارد. اگر ذات الهی، آتی پرتو عنایت خویش را بازگیرد، کل موجودات نابود می‌گردند و نور وجود آن‌ها خاموش می‌شود. پس به طور کلی می‌توان گفت که فقر وجودی بعضی از وجوده‌ها یعنی وجودهای ممکن، ملاک نیاز آن‌ها به وجود غنی است.

خداوند، پشتوانه اختیار و اراده انسان و مسئولیت‌پذیری او و تکیه‌گاه اصول اخلاقی مورد قبول وی می‌باشد. با پذیرش خداوند است که زندگی انسان معنای حقیقی و متعالی پیدا می‌کند و از پوچی و بی‌هدفی خارج می‌شود. پس اگر کسی خدا را قبول نداشته باشد، عقلاً و منطقاً می‌تواند هر کاری انجام دهد، چه خوب و چه بد. اگر چنین کسی به خوبی‌ها عمل می‌کند، این براساس دیدگاه فکری وی نیست، بلکه بدان سبب است که خداوند گرایش به خوبی‌ها را در وجود هر انسانی قرار داده است و او دارد براساس این گرایش فطری خود عمل می‌کند.

۱۳۵ ۲) تقریر برهان حرکت ارسطو به شرح زیر است:

مقدمه ۱: در عالم طبیعت حرکت وجود دارد.

مقدمه ۲: هر متحرکی نیازمند محرک است.

مقدمه ۳: تسلسل علل نامتناهی از نظر عقلی محال است.

نتیجه: محرکی وجود دارد که خودش حرکت ندارد. (اثبات محرک نامتحرک)

فارابی، علاوه بر قبول برهان‌های ارسطو، برهانی بر وجود خدا ارائه می‌کند که مبتنی بر محال بودن تسلسل نامتناهی علت‌هاست. فارابی می‌گوید:

مقدمه ۱: در جهان پیرامون ما اشیایی هستند که وجودشان از خودشان نیست و معلول چیزهای دیگرند.

مقدمه ۲: هر چیزی که وجودش از خودش نباشد، علتی مقدم بر خود دارد که به او وجود می‌دهد؛ یعنی فقط در صورتی که علت موجود باشد، معلول هم موجود خواهد بود.

مقدمه ۳: اگر معلولی که اکنون موجود است، علتی داشته باشد که آن علت هم

خودش معلول باشد، به ناچار، این معلول هم علت دیگری دارد. حال اگر این

علت دوم هم معلول باشد، برای موجود شدن به علت سومی نیاز دارد. حال اگر

سلسله علت‌ها بخواهد تا بی‌نهایت پیش برود، یعنی منتهی به علتی نشود که

معلول دیگری نباشد، «تسلسل علل نامتناهی» پیش می‌آید و چنین چیزی هم محال است.

نتیجه: سلسله علت‌های این جهان منتهی به علتی می‌شود که خودش نیازمند

به علت نیست. (علت غیرمعلول یا همان علّة‌العلل)

۱۳۶ ۳) آن دسته از فیلسوفان تجربه‌گرا که به خدا اعتقاد داشتند،

برهان نظم را معتبر می‌دانستند و از این برهان در اثبات وجود خدا استفاده می‌کردند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) هیوم نقدهایی بر برهان نظم در اثبات وجود خدا ارائه کرد و گفت که این

برهان تنها بیانگر اثبات ناظمی برای جهان است نه اثبات علت. کانت، راهی

مغایرت با دکارت و دیگر فیلسوفان عقل‌گرای پیشین برای پذیرش خدا پیمود.

لویه جای اثبات وجود خدا از طریق نظم یا برهان علیت و یا وجوب و امکان،

ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد.

۲) برتراند راسل، فیلسوف انگلیسی قرن بیستم، مدعی بود برهان علیت بر

اثبات وجود خدا، برهانی سست است؛ «زیرا اگر هر چیزی باید علتی داشته

باشد، پس خدا نیز نیازمند علت است. اگر چیزی بدون علت، وجود تواند داشت

این چیز هم می‌تواند خدا باشد و هم جهان.» اشتباه راسل این است که وی

نداشته است که فیلسوفان مسلمان می‌گویند هر موجودی نیازمند علت است.

در حالی که آنان نمی‌گویند هر موجودی نیازمند علت است؛ بلکه می‌گویند هر

معلول

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) وجود مستقل غنی و تام و غیروابسته همان خداوند است.
- ۳) همه موجودات و واقعیات جهان، عین وابستگی و نیاز هستند نه همه اقسام وجود، زیرا از نظر ملاصدرا وجود دو گونه است: اولی همان وجود بی‌نیاز و غیروابسته که همان خداست و دیگری؛ وجودهای نیازمند و وابسته را دربر می‌گیرد که همه موجودات و واقعیات جهان را شامل می‌شود.
- ۴) وجه تمایز برهان ابن‌سینا و ملاصدرا در اثبات خدا این است که ملاصدرا هستی موجود را عین وابستگی او می‌داند (نظریه امکان فقری یا فقر وجودی) و ابن‌سینا تساوی ذات و ماهیت موجود نسبت به وجود و عدم را ملاک نیازش می‌داند. (نظریه امکان ماهوی یا امکان ذاتی)

۱۳۹ ۲

فلاسفه مسلمان، در کنار اثبات وجود خدا و اعتقاد به او، به تأثیر این اعتقاد در زندگی انسان و نقش آن در معنابخشی به حیات نیز پرداخته‌اند. در مقام مثال، آنان اعتقاد به وجود خدا و تأثیر آن در حیات معنوی و اجتماعی انسان را شبیه به پذیرش وجود آب و نقش آن در حیات جسمانی بشر می‌دانند. آنان می‌گویند که بشر ابتدا از طریق حواس به وجود آب پی می‌برد و آن را یک امر واقعی می‌یابد؛ آن‌گاه این آب واقعی را می‌نوشد. این آب واقعی است که نیاز او را برطرف می‌کند و سیرایش می‌سازد، نه یک آب توهمی و خیالی. موضوع خدا نیز همین‌گونه است؛ یعنی باید ابتدا وجود خدا را از طریق عقل و تفکر و اندیشه پذیرفت و سپس با وی ارتباط معنوی برقرار کرد و یک زندگی معنادار و متعالی را سامان داد. وقتی اعتقاد به خدا می‌تواند به زندگی معنا دهد و انسان را وارد مرتبه‌ای برتر از زندگی کند که واقعاً او را از یک راه معقول و درست درک کرده و پذیرفته باشد. پس بحث درباره معناداری و فواید اعتقاد به خدا همزمان با بحث درباره اثبات وجود خدا در جریان بوده و مانند سیر جریان در غرب نبوده که اول برهان‌های خداشناسی سست شده و سپس به تدریج به سوی معناداری روی آورده‌اند.

۱۴۰ ۴

ابن‌سینا در رساله‌ای که درباره عشق نوشته، برخی از معیارهای زندگی معنادار را نشان داده است. او می‌گوید: «هر یک از ممکنات به واسطه حقیقت وجود خود، همیشه مشتاق کمالات و خیرات است و برحسب فطرت از بدی‌ها گریزان. همین اشتیاق ذاتی و ذوق فطری را که سبب بقای ممکنات و مخلوقات است، عشق می‌نامیم.» این بیان ابن‌سینا نشان می‌دهد که عشق و محبت به خیر و زیبایی اختصاص به انسان ندارد و هر موجودی در این جهان بهره‌مند از جاذبه عشق الهی است و خداست که چنین عشقی را در گنه و ذات جهان هستی به امانت نهاده است.